

Poština plačana pri pošti Slovenj Gradec

Cena: 2,90 EUR

leto: XLII

maj 2010

številka: 5

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

Wiharnik

• Gozdarstvo • Kmetijstvo • Veterina • Čebelarstvo • Zdravstvo • Lesna industrija • Šparovni kotiček

• Praznujejo • Ljudje in dogodki • Kultura in jezik • Prgišče zgodovine • Razvedrilo • Spominjamo se jih
• EKO kotiček • Koroška grča

TRGOVINA
LEGS
SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA

SLOVENJ GRADEC
Cesta na Štibuh 1
telefon in faks: 02/88 21 620

RADLJE OB DRAVI (Dvorec)
Koroška cesta 68
telefon in faks: 02/88 71 423

POMLADANSKA PONUDBA PO VGDODNIH CENAH

GG Slovenj Gradec, Lesni center Štajerles

Sedaj tudi na Celjskem

Samo Foltin, vodja Lesnega centra Štajerles

Skladišče in vodja Lesnega centra Štajerles Samo Foltin

Ena strateških usmeritev GG Slovenj Gradec je, da s svojimi izdelki pride čim bližje končnemu uporabniku. V ta namen smo se odločili širiti svojo maloprodajno mrežo, preko katere ponujamo tako izdelke lastne žage kot tudi izdelke naših povezanih podjetij, kooperantov in tesnih poslovnih partnerjev. Ker je prvi takšen maloprodajni center začel poslovati že pred nekaj leti na Ptujju, smo ga imenovali Lesni center Štajerles.

Z mesecem aprilom pa je v poslovnem centru Levec za Lesnino začel s poslovanjem tudi naš drugi lesni center. Ker je medtem ime Lesni center Štajerles pridobilo na veljavi, smo ime prenesli tudi v Levec. Kakor ptujski je tudi center v Levcu s svojo ponudbo specializiran za oskrbo vseh tistih, ki v svoji dejavnosti uporabljajo les in druge materiale, ki se

Lesni center Štajerles v Levcu

Trgovina notraj

navezujejo nanj; kot so krovci, tesarji, mizarji in domači mojstri.

Kot del Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, ki ima lastni žagi za razrez iglavcev in listavcev, ima Lesni center Štajerles neposreden dostop do lesne surovine, zaradi lastne proizvodnje pa smo se sposobni prilagoditi potrebam vsake stranke posebej.

Tako se lahko v Lesnem centru Štajerles v Levcu stranke oskrbijo z gradbenim lesom in lesom za ostrešje, kot so letve, deske in trami, izdelani iz kvalitetnega lesa koroških smrek. Tovrsten les je na zalogi, v kratkem času pa izdelamo tudi ostrešje po posebnih zahtevah strank. Široka izbira ladijskih podov in terasnih podov, različnih letov iz smreke, macesna in drugih vrst lesa zaokrožuje lesno ponudbo Lesnega centra Štajerles. Ponudba veznih in drugih dodatnih krovskih materialov omogoča, da se stranka z vsem potrebnim oskrbi na enem mestu.

Mizarski les, lesne plošče in pohištveno okovje so drugi segment celovite ponudbe Lesnega centra Štajerles. Suh mizarski les raznih drevesnih vrst (smreka, hrast, macesen, bukev ...) omogoča takojšno predelavo, široka izbira pohištvenega okovja pa oskrbo z vsem potrebnim na enem mestu. Po naročilu vam razrežemo in zarobimo iverice in druge lesne plošče.

Tudi za ureditev vrta in za gozdarsko opremo smo poskrbeli v Lesnem centru Štajerles. V Levcu so tako na voljo motorne žage, kosilnice, kose znamke Jonsered, poskrbljeno pa je tudi za servisiranje.

V Lesnem centru Štajerles, poslovni center Levec, poslujemo vsak dan od 7.30 do 15.30 in ob sobotah od 8.00 do 12.00.

V našem Lesnem centru Štajerles v Levcu bomo veseli vsakega vašega obiska in vam bomo skušali pomagati rešiti še takšno težavo pri oskrbi z lesom ali lesnimi izdelki. Ne pravijo zaman: 'Vse iz lesa v Lesnem centru Štajerles.'

Za vprašanja in druge informacije smo v Lesnem centru Štajerles dosegljivi na telefonu: 03 425 75 74.

Gost v gozdu

Mag. Jožef Mrakič

Tema letošnjega Tedna gozdov je »**Prost vstop v gozdove**«, ki je kulturna in civilizacijska pridobitev vseh Slovencev. Raba gozdov, ki jo zakon o gozdovih dovoljuje vsem prebivalcem, je posebnost Slovenije in ni pravilo v evropskih državah. Peš hoja po gozdovih, rekreacija, nabiranje gob, plodov in zelišč, ki rastejo v gozdu, čebelarjenje so aktivnosti, ki dobro denejo prebivalcem Slovenije. Seveda se v gozdu pojavljajo tudi moteče dejavnosti (vožnje z motornimi sanmi, motokros motorji, divji lov, divjanje s štirikolesniki, pretirano trgiranje zelišč, plodov, pretirano nabiranje gob, odlaganje smeti itd.), ki ne predstavljajo ravno človeku dostojnega obnašanja v gozdu.

Letošnji slogan Tedna gozdov je »**Človek v gozdu gost**«, kar pomeni odgovoren odnos do dobrine, ki zaznamuje podobo Slovenije in ki je vsem na voljo.

Gospodarjenje z gozdom na eni strani preživlja veliko družin, po drugi strani pa moti obiskovalce gozdov, ki so vse bolj kritični do gospodarjenja in posegov v gozdovih. Vse to potrebuje pojasnilo in spoštovanje gozdarske stroke ter osebne etične drže vsakega gozdarja in obiskovalca gozda.

V imenu gozdarjev Vas vljudno vabimo na letošnjo osrednjo prireditev ob Tednu gozdov, ki bo 26. maja v Josipdolu na Pohorju s pričetkom ob 10 uri.

Na njej bo nekaj znanih Slovencev različnih poklicev (pisatelj, igralec, politik, novinar, lastnik gozda ...) na lasten način predstavilo svoj odnos do gozda (med drugim tudi do prostega vstopa v gozd, motenj v gozdu itd.).

Kaj pravi o prostem dostopu v gozd naša zakonodaja?

Prvi odstavek 67. člena Ustave določa uživanje lastnine tako, da sta poleg gospodarske zagotovljeni tudi ekološka in socialna funkcija lastnine. V gozdovih se tako poleg lastnikovega zagotavlja tudi javni interes vseh državljanov po rekreaciji, nabiralništvu, lovu, čebelarjenju. Slovenija je država, ki ima v gozdarskem zakonu izrecno zapisan prost dostop do gozdov ne glede na lastništvo.

3. člen Zakona o gozdovih razlaga prost dostop takole: »**Prost dostop pomeni prosto hojo oseb po gozdu.**«

5. člen Zakona o gozdovih zagotavlja

prost dostop javnosti v gozdove:

»Lastninska pravica na gozdovih se izvršuje tako, da je zagotovljena njihova ekološka, socialna in proizvodna funkcija. Lastnik gozda zato mora:

- **gospodariti z gozdovi v skladu s predpisi, z načrti za gospodarjenje in upravnimi akti, izdanimi po tem zakonu;**
- **dopustiti v svojem gozdu prost dostop, razen za primere pridobitne turistične oziroma pridobitne rekreativne dejavnosti;**
- **dopustiti v svojem gozdu čebelarjenje ter lov in rekreativno nabiranje plodov, zelnatih rastlin, gob in prosto živečih živali v skladu s predpisi.**«

gost v gozdu

Kaj pravi gozdarska zakonodaja nekaterih evropskih držav?

Veliko evropskih držav ima na nek način pravico in omejitve javnega dostopa v gozdove zapisano v gozdarskih zakonih. Kakšna je ta pravica, se od države do države razlikuje večinoma zaradi različnega zgodovinskega razvoja. Nekaj držav pa to področje pravic ureja z drugimi zakoni (okoljskimi, lastninskimi). Na splošno ima večina evropskih držav v zakonodaji zagotovljen dostop v gozd, kar je izrednega pomena za splošno počutje in zdravje ljudi. Resda omogočajo nekatere države dostop samo v javne (državne, občinske, deželne) gozdove. Rdeča nit pogojev, ki urejajo dostop do gozdov je, da obiskovalci pri tem ne smejo povzročati krivice, škode in težav tako lastnikom kot naravi. Velikokrat je ta pravica pogojena ali omejena. Omejitve in pogoje lahko postavljajo deželne, občinske oblasti in lastniki.

V nekaterih državah je prost dostop možen le v javnih gozdovih, v zasebnih pa s privoljenjem lastnika (Velika Britanija, Francija, Poljska, Turčija). V Romuniji javni dostop v gozdove ni možen. Švica zagotavlja to pravico v federalnem zakonu, ki jo morajo kantonalni upoštevati.

Oblika dostopa: hoja, jahanje, kolesarjenje, kampiranje, vožnja z motornimi vozili je različno urejena. Prav tako uporaba gozdnih cest.

Najbolj pomembna in najbolj razširjena omejitev v skoraj vseh zakonodajah evropskih držav je popolna prepoved ali zelo strogi pogoji vožnje z motornimi vozili v gozdu in na gozdnih cestah. V vseh državah so izjeme reševanje, oskrbovanje zatočišč in reševanje ob nesrečah. Tako je prepovedana vožnja z motornimi vozili v gozdu in na gozdnih cestah na Madžarskem, na Češkem, v Bolgariji, na Cipru, v Liechtensteinu, v Švici, Veliki Britaniji in Nordijskih državah. Kolesarjenje in jahanje je omogočeno le na označenih poteh in s privoljenjem lastnikov v Avstriji, Nemčiji in na Norveškem. V nekaterih državah izplačujejo tudi spodbude lastnikom, da dovolijo dostop do gozdov.

Še mnogo bolj pestra in mnogo bolj omejujoča je v Evropi ureditev koriščenja nelesnih dobrin gozda, kot so nabiranje gob, plodov, zelišč, dračja, čebelarjenje ...

kar ima že velik ekonomski in socialni pomen predvsem za ljudi na podeželju.

Vir: Josephine Bauer, Matleena Kniivila, Franz Schmithusen, Forest legislation in Europe (Geneve timber and forest discussion paper 37).

Kako je pri nas v praksi?

V gozdu iščemo Slovenci: mir, lepoto, tišino, svež zrak, sprostitvev, vodo, čebeljo pašo, ptičje petje, dračje, drva, gobe, zdravila, meso, majska drevesa, božična drevesa, umetnine narave, jelenje rogove, drevo za obešanje, drevo za objemanje, skorjo za ladjice, veje za predpražnik, veje za brezovo metlo, dobro zemljo za rože, panj za rože, mlada drevesa za okras domov, mesto za organske odpadke, poligon za bencinske športe denar za položnice, denar za šolanje otrok, denar za preživetje, in še in še.

V gozdove lahko gremo kjer koli, kadar koli in s čimer koli.

Kjer koli: rezervati, zaščiteni območja, vodna povirja in izviri, pragozdovi ...

Kadar koli: ponoči, zgodaj zjutraj, zvečer, čez dan, pozimi, poleti ...

S čimer koli: peš (kar ima gozd najrajši), s kolesi, z motorji, z motorno žago, s traktorjem, s štirikolesnikom, strojem za sečnjo, z instrumenti, z ribiško palico, s puško ...

Predstavljajte si številne kombinacije vseh zgoraj naštetih stvari, na drugi strani, pa tiste, ki od gozda živijo, in začutili boste kaos, do katerega lahko pride v gozdu. Trki številnih interesov so tako vsakdan v slovenskih gozdovih. Nekateri obiskovalci niso dorasli tej svobodi v gozdu. Koliko jih je, ki ne spoštujejo bontona obnašanja v gozdu? Ali so še manjšina? Kako se torej obnašamo, ko pridemo v goste dobremu prijatelju?

Slovenci smo na dobri poti, da še dolgo v prihodnost koristimo svoje največje naravno bogastvo, vendar le ob usklajenem in zavezujočem dogovoru med vsemi koristniki in lastniki gozdov. V nasprotnem primeru se bo ta svoboda gibanja slej ko prej izrodila.

Ona

Sara Jankovič

Spreletel jo je srh.

Sedaj sta bila čisto sama, daleč od vsega ostalega sveta. Kar se ji je od začetka zdelo zabavno, se je sedaj spremenilo v nočno moro, a ničesar ni mogla storiti. Ne, sprva si je celo želela tega. Vedela je, da ne bo mogla ubežati, želela si je nov izziv, želela se je predati nekemu, ki zna biti tako zapeljiv, a je tako smrtno nevaren. Hrepenela je po nekem, kot je on. Želela je nekoga ob sebi, nekoga, ki je povsem drugačen, nevzdržno privlačen, četudi nevaren.

Počasi se ji je približal, v soju mesečine je lahko videla, kako se mu je na obrazu pričaral nasmešek poželenja, videla je, da želi od nje vse. Hrepenel je po njej in končno jo je dobil. Po dolgem mesecu, ko jo je lahko samo gledal, se je je končno lahko dotaknil. Bila sta na samem in sedaj je vedel, da ona nima izhoda. In kako lahko je bilo to zanj.

Želela je odvrniti pogled od njega, zbežati v svoj svet in poiskati rešitev, a vse, česar se je domislila, je bilo nemogoče. Govorili so ji, da ji njene sanjarije ne bodo nikoli pomagale, ona pa jim je odgovarjala, da v nevarnosti nič ni nemogoče. Uštela se je. Res da je bila zelo domiselna, a samo za stvari, ki jih svet ni poznal. Ko je morala

ukrepati v realnosti, ni vedela, kaj storiti. A to ji še nikoli ni povzročilo tolikšnih težav kot v tistem trenutku.

Stopil je do nje. S svojo hladno roko se je dotaknil njenega toplega, nežnega lica, želel je, da ga pogleda v oči, da se ne sramuje tistega, kar si sama tako zelo želi. A v njej je le odmevalo, da mora od tod, ker je zmožen toliko hudega. Vseeno se je vdala njegovi volji. Ni druge izbire, si je govorila. Zazrla se je v črne oči, skrivnostne in globoke. Ko je začutila njegove roke okoli svojih bokov, jo je streslo po vsem telesu. Nehote so njene oči izrazile ves njen strah. A njega to ni odbilo. Bil je navajen tega, vedel je, da se bo to zgodilo.

Ko se je z mrzlimi prsti dotaknil njene gole kože na hrbtu, je od šoka skoraj zakričala, njemu pa se je nasmešek le še bolj razširil ... Z drugo roko se je spet dotaknil njenega lica, jo nežno pobožal, da bi jo pomiril. Tedaj se je v njej zopet zbudil tisti občutek, ki jo je vodil tako daleč v gozd z njim. Začutila je strast, ponovno jo je privlačil, a strah še vedno ni izginil. Ko je začutil njeno zmedenost, njene razdvojene misli, je svoj obraz pomaknil bliže k njenemu, začutil je toplino njene sape, njeno nemirno dihanje, vse to, kar je želel od nje. In ko jo je nežno poljubil na ustnice, so se v njej čustva še bolj razdvojila. Njegova bližina je bila tako skrivnostna kot on sam, njegovi poljubi nežni, a pogledi kot sama groza.

Njegovi dotiki so jo medli, bala se jih je in hkrati želela vedno več.

Odmaknil je svoj obraz od njenega, čeprav si tega ni želel, a ker je imel za trenutek občutek, da se ga ne boji več, jo je želel pogledati v oči.

Iz njenih oči je razbral, da se premaguje. Ni se ga želela bati, ni želela čutiti tega, kar je on hotel, da bi čutila. Hotela se mu je upreti, mu pokazati, da ni on tisti, ki odloča o trenutku.

Njena odločenost in moč, njen sij v očeh so ga zmedli, stopil je korak nazaj, opazoval je njen obraz ... Končno se ji ni zdel več najmočnejši. In tudi on se je zavedal tega, premagala ga je, čeprav je le dekle, ki se ne zaveda sveta, ki se ne zaveda, iz kakšnih globlin prihaja on, ki naj bi imel moč nad vsem, imel naj bi pogum, čar, a sedaj je v njeni bližini vse to postalo utopija. Za trenutek se je zamislil le ni to običajno dekle, za kakršno jo je imel?

Naredil je še nekaj kratkih korakov nazaj, jo premeril od glave do peta, da bi si potrdil dosedanji vtis o njej. Ni več videl istega. Čutil je, da se v njej skriva več, morda nekaj, kar bije tudi v njem ... Morda si le nista tako različna?

Na nebu se je prikazal oblak, ki je zakril mesec, a je le-ta trenutek za tem ponovno osvetlil jaso, zapuščeno od vsega upanja.

Usoda se je le obrnila, je pomislila, ko je ostala na jasi popolnoma sama.

Osnovna šola Podgorje pri Slovenj Gradcu postala Ekošola

V soboto, 10. 4. 2010 je šola Podgorje s podružnicama Razbor in Šmiklavž praznovala ekodan in s slovesnim podpisom ekolistine postala Ekošola. Dveletno organizirano in sistematično delo na področju okoljevarstva je tako obrodilo sadove. Sadove, ki jih bodo deležni vsi tisti, ki že ali pa še bodo obiskovali podgorško šolo.

Predavanje o sadjarstvu Maruše Vaukan

Program Ekošola kot način življenja je program mednarodnega združenja za okoljevarstveno izobraževanje, v katerega je vključenih 58 držav iz sveta in 548 ustanov iz Slovenije. Ekošola načrtno in celostno uvaja okoljsko vzgojo po metodologiji sedmih korakov. Te korake udeležujejo učenci, zaposleni šole, starši, svet šole, svet staršev skupaj s predstavniki lokalne in občinske oblasti. Sedmi korak so v šoli Podgorje uresničili s slovesnim podpisom ekolistine. Ekolistina je izjava o ekološkem poslanstvu šole, za delovanje ekošole s partnerji v projektu in nacionalno koordinacijo. Podpisniki ekolistine: župan MOSG Matjaž Zanoškar, nacionalni koordinator Ekošole Branko Mahne, ravnatelj mag. Aljoša Lavrinšek, ekokoordinatorica šole Majda Tamše, predsednica sveta staršev Lili Paradiž, predstavnik skupnosti učencev Urška Pijovnik in Gregor Paradiž so obljubili, da se bodo s skupnimi močmi zavzemali za ohranjanje in razvijanje dobrih medsebojnih odnosov, urejeno in čisto okolico šole in njenih prostorov, zbiranje in ustrezno predelavo izrabljenih materialov, varčno rabo energentov, spodbujanje zdravega načina življenja ter udeleževanje pri različnih okoljevarstvenih projektih. Poleg naštetega bodo v imenu vseh šolarjev, zaposlenih in staršev z

Del improviziranega gozda, ki je nastajal v sodelovanju španskega umetnika in učencev

zgledom osveščali soljudi o okolju prijaznem ravnanju z okoljem.

Praznovanje ekodne so na šoli začeli s predavanjem in delavnico na temo sadjarstva. Z letošnjim letom šola sodeluje tudi v projektu »Evropski sistem razdeljevanja sadja«. Le-ta jim omogoča, da otrokom večkrat ponudijo sadni obrok ekološko predelane sadja iz neposredne okolice. Da bi o ekološkem predelovanju sadja izvedeli nekaj več, so v goste povabili strokovnjakinjo s tega področja Marušo Vaukan, strokovno tajnico sadjarskega društva Mislinjske doline in ekološkega kmeta z dolgo tradicijo Jožeta Jeseničnika iz Male Mislinje.

Nastop glasbenega gosta Adija Smolarja

Zanimivo predavanje in delavnica sta navdušila tako starše kot učence. Praznovanje ekodne so nadaljevali z manjšo čistilno akcijo s skupino učencev v neposredni bližini šole. Posebno pozornost pa so namenili ustvarjanju improviziranega gozda iz odpadnih zbiralnih materialov šole (papir, pločevinke, zamaški, kartonska embalaža). Pod mentorstvom umetnika iz Katalonije v Španiji Eudalda Alabaua Selve so nastale zanimive skulpture dreves. Ustvarjanje se je nadaljevalo tudi med ekološko obarvanim programom, ki so ga pripravili učenci vseh treh šol skupaj z učitelji. Med drugim so predstavili ekohimno in ekoznak šole. Prijetno druženje so

zaključili s pogostitvijo dobrot aktiva kmečkih žena Podgorje ter ekoloških kmetij Rone-Jelen in Miklavž. Ekodan so simbolično ubeležili še z odtisom dlani podpisnikov ekolistine. Monolit, ki je bil umetniški projekt umetnika iz Španije, bo tako vse spominjal na slovesni trenutek, ko so postali Ekošola.

Vsem, ki snujejo pisan vsakdan ekošole Podgorje, želimo tudi v prihodnje še veliko ustvarjalnih idej, spodbudnih rezultatov in veselja pri svojem delu.

Pevski zbor vseh treh šol s predstavitvijo ekohimne pod taktirko učitelja Petra Valtla

Aktualnost okoljske tematike so na humoren način predstavili učenci od 6. do 9. razreda

Očistimo Slovenijo v enem dnevu

Jože Urbanč

Člani društva Lastnikov gozdov Mislinjske doline smo se še posebej razveselili vseslovenske čistilne akcije. Znano je, da je na našem področju največ divjih odlagališč ravno v naših gozdovih. Gozdni posestniki smo

Samo lučaj od cerkve v Dovžah smo v dobri uri napolnili zvrhano traktorsko prikolico odpadkov

V gozdovih nad Pamečami je čistila močna ekipa na čelu s predsednikom društva Jankom Ošlovnikom

odgovorni za stanje v svojih gozdovih, vendar pa se je zlasti v preteklosti vsa odvečna krama preprosto odlagala kar v najbližjem gozdu. Tako so se tam našli kupi odpadnega gradbenega materiala, odsluženih gospodinjskih aparatov in celo izrabljeni avtomobili.

Žal nam je morala narava s svojimi ujmani in katastrofami sama pokazati, da se moramo do nje obnašati veliko bolj odgovorno. Še posebej danes, saj komunalno podjetje organizirano zbira in odvažava vse odpadke. Kljub vsemu pa se še vedno najdejo posamezniki, ki preprosto

stresejo kakšen kup salonitne kritine ali drugih odpadkov v najbližji gozd. Ravno čistilna akcija 17. aprila je pokazala, da je med nami vedno več takih, ki se zavedajo odgovornosti ohranjanja čistega okolja, zato so se množično odzvali na akcijo. Marsikdo je bil presenečen nad količino odpadkov, vsesplošna ocena vseh udeležencev pa je bila, da odpadki nikakor ne spadajo v gozd, ampak na organizirano odlagališče. Razšli smo se v upanju, da podobnih čistilnih akcij ne bo potrebno ponavljati in da smo dolžni ohraniti neokrnjeno naravo tudi bodočim rodovom.

Zaključek čistilne akcije

Mika Medved, univ. dipl. inž. gozd.,
Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec

V soboto, 17. 4. 2010, smo opravili sklepno dejanje največje prostovoljske okoljske akcije v slovenski zgodovini »Očistimo Slovenijo v enem dnevu«. Na Koroškem je čiščenje potekalo v organizaciji lokalnih skupnosti.

Podatki o količini zbranih odpadkov in prizadevnosti občanov po posameznih

Za GGO Slovenj Gradec smo jih strnili v naslednji tabeli:

občinah so dostopni na spletni strani ocistimo.si. Za občini Črna in Ravne ni dostopnih podatkov o količini zbranih odpadkov, v ostalih občinah pa je bilo skupaj zbranih 2840 m³ odpadkov, kar precej presega količino odpadkov iz predhodnega popisa odlagališč. Kot je bilo že v začetku akcije večkrat poudarjeno, je bila na Koroškem ta količina odpadkov v glavnem razpršena ob poteh, lokalnih cestah, železniških progah in vodotokih, večjih divjih odlagališč pa ni bilo. V tem smislu je potekala tudi organizacija po lokalnih skupnostih. Organizacija zbirnih mest je bila dobra, saj so se na predhodnih sestankih že uskladila ali določila mesta oz. trase čiščenja, tako da smo brez večjih težav oblikovali skupine za posamezne točke čiščenja. Vzpodbudno je, da se je akcije udeležilo „stara in mlada“. Kot je dejala ena od

udeleženk: „Bila je lepa priložnost za druženje, kar se opazno pogrša tudi v našem koroškem okolju, kjer vendarle mislimo, da si še nismo odtujeni. In bil je krasen občutek, da ob druženju delamo nekaj koristnega.“

Gozdarji OE si svoje posebne lokacije nismo izbrali. Največ nas je bilo vključenih v čiščenje v okolici Slovenj Gradca. Koordinatorji in drugi delavci po službeni dolžnosti so bili na zbirnih mestih ali po svojih revirjih ali na zbirnih mestih lokalnih skupnosti. Tu so delo usmerjali skupaj z lokalnimi koordinatorji. Prostovoljci so bili v domačem kraju ali kot člani društev. Četudi nam je kje na koncu zmanjkalo vrečk za smeti in se je prileglo kakšno mrzlo pivo več, pa kot sklepno misel povzemam besede revirnega gozdarja, regijskega koordinatorja akcije Petra Cesarja: „Velik del naše narave je rešen smeti in navlake, upajmo, da bo tako tudi ostalo, upajmo, da bo v prihodnje potrebnih vedno manj očiščevalnih akcij. Bodimo prepoznavni po pozitivnem odnosu do narave, do čistega in urejenega okolja. Ne odlagajmo smeti v naravo.“

Gozdarji Zavoda za gozdove OE Slovenj Gradec med čistilno akcijo

Občina	Število udeležencev v akcije	% udeležbe glede na at. prebivalcev	evidentirani odpadki iz popisa m ³	zbrani odpadki m ³
Črna	500	14	10	
Dravograd	1035	11	371	970
Mežica	450	12	10	500
Mislinja	762	16	16	300
Muta	540	15	17	70
Prevalje	910	13	81	100
Radlje	974	15	62	200
Ravne	2457	20	30	
Slovenj Gradec	4400	26	82	400
Vuzenica	650	23	68	300

Zaključek akcije »Očistimo Slovenijo«

Turistično društvo Slovenj Gradec
Organizator na nivoju občine:
Peter Cesar, predsednik

V soboto, 17. 4. 2010, smo opravili sklepno dejanje največje prostovoljske okoljske akcije v slovenski zgodovini »Očistimo Slovenijo v enem dnevu«. Občani so še vse do dneva akcije prijavljali in opozarjali na posamezna manjša odlagališča in organizirali čiščenje. Bolj ko se je bližal sobotni dan, bolj zavzeto so pristopali k akciji.

Prepričani smo, da nam je s skupnimi močmi uspelo narediti nekaj dobrega za naše okolje, za našo dolino. Skupaj je v akciji sodelovalo preko 2850 prostovoljcev, kar predstavlja okrog 17 % vseh prebivalcev v občini!

Očistili smo številna registrirana divja odlagališča v gozdnem prostoru, z izjemo enega, kjer bo sanacijo opravil lastnik v prihodnjih tednih, in drugega, kjer gre za

manjši navoz gradbenih in nevarnih odpadkov. Očistili smo evidentirana divja odlagališča izven gozdnega prostora, z izjemo enega velikega odlagališča, kjer prav tako prevladujejo gradbeni odpadki. Poleg naštetih

odlagališč smo že pred akcijo in na sam dan akcije očistili tudi številna manjša nepopisana odlagališča. Prostovoljci so očistili okolico številnih poti in cest, sprehajalnih in pohodniških poti, vodotokov ... Z akcijo smo pričeli že teden dni prej, ko so posamezniki pričeli z odstranjevanjem manjših starih odlagališč v gozdovih.

Količina zbranih odpadkov po zaključenem odvozu Komunalnega podjetja na sortirnico in deponijo se giblje okrog 100 ton oziroma 550 m³. Nabrane količine močno presegajo prej napovedane količine odpadkov.

Velik del naše narave je rešen smeti in navlake, upajmo, da bo tako tudi ostalo. Upajmo, da bo v prihodnje potrebnih vedno manj očiščevalnih akcij. Bodimo nekaj posebnega, bodimo prepoznavni po pozitivnem odnosu do narave, do čistega in urejenega okolja. Ne odlagajmo smeti v naravo.

V imenu Turističnega društva Slovenj Gradec in v svojem imenu se zahvaljujem vsem, ki ste kakorkoli prispevali k uspešni izvedbi projekta. Ponovno smo pokazali, da se s skupnimi močmi, voljo in jasnim ciljem da narediti velike stvari.

Del udeležencev med smetmi na Gmajni

Brez tehnike ne gre

Del smeti na Gmajni pred odvozom

Izvoz smeti iz gozda

Člani Lions kluba Koroške

Zakaj graditi z lesom

Saša Lovrec

Slovenija je dežela gozdov. Z njimi je poraščenih 63 % dežele. Po gozdnatosti je Slovenija na tretjem mestu v Evropski uniji za Švedsko in Finsko. Slovenija je ena redkih držav EU, ki je v zadnjih letih povečala emisijo toplogrednih plinov visoko nad povprečje (za skoraj 11 %). Po Kjotskem protokolu moramo letno kupiti 24 % kvot CO₂, čeprav nam naravne danosti (les) predstavljajo priložnost znižanja emisije toplogrednih plinov.

Les je naravni material, ki se že tisočletja uporablja pri gradnji objektov. Sprva je bila njegova uporaba predvsem posledica njegove dostopnosti, danes pa je les v gradnji cenjen predvsem zaradi svojih pozitivnih lastnosti in vpliva na objekt in bivanje v njem. Les je eden najbolj zdravih gradbenih materialov. Njegove pozitivne lastnosti, kot so zmožnost dihanja, uravnavanje vlage, precejanje in čiščenje

zraka, odsotnost elektrostaticnega naboja, sorazmerno dobra izolativnost in prijetnost na dotik, mu zagotavljajo uporabnost v gradnji tudi v prihodnje.

V današnji dobi, v kateri prevladujejo elektronika in umetne snovi, ostaja les v svoji enkratnosti zaželen in iskan material. Med gradbenimi materiali je nesporno najbolj ekološki. Istočasno nam ponuja možnosti ohranjanja tradicionalne arhitekture kot tudi snovanja modernih bivalno-poslovnih stavb. Les je material, ki v svojem ciklusu življenja ohranja ne le naravo, temveč tudi zdravje človeka, s katerim živi.

- Les je obnovljiva surovina, dostopna po vsej Sloveniji. V gozdu je shranjen ogljik, ki ga drevesa spreminjajo v kisik. Gradnja z lesom je pomemben prispevek k zaščiti klime, saj na ta način trajno vežemo ogljik.
- Izdelki iz lesa so pri izdelavi tudi energetsko manj potratni.
- Les ustvarja dobro počutje v stanovanju.
- Les je propusten za zrak, diši in skozi vse leto skrbi za dobro klimo v bivalnih in poslovnih prostorih, ne ustvarja škodljivih hlapov, regulira vlažnost, ne ustvarja odpadkov in ga je mogoče v celoti reciklirati. Les je

okolju prijazen; je edini gradbeni material, ki ima pozitivno ekološko bilanco.

- Les ima najboljše razmerje med toplotno izolacijo in ohranjanjem toplote.
- Prenese 14-krat tolikšno obremenitev kot jeklo, njegova tlačna trdnost pa je enaka tlačni trdnosti železobetona.
- Les omogoča kratko montažo, zaradi suhe gradnje ni potrebno čakati, da se material posuši.
- Les je nosilen takoj in ima majhno težo.
- V hišah iz lesa ni večje nevarnosti požara kot v hišah iz opeke, betona, stekla ali jekla. Lesen strop se v primeru požara ne sesede nenadoma, se ne topi in tudi ne kaplja. Leseni nosilni deli v primeru požara ohranijo nosilnost tudi, če je površina že zoglenela. Les gori enakomerno in počasi, njegovo obnašanje med požarom je predvidljivo.
- Kdor gradi z lesom, skrbi za okolje, podpira domače gospodarstvo, podpira regijo, odločil se je za kakoviten material, pripomore k zaščiti klime, se izogne odpadkom, skrbi za zdrav gozd, ustvarja prijetno vzdušje, gradi hitro, ugodno, varno, gradi za prihodnost.

Drava kot priložnost – naložba v prihodnost

Saša Lovrec

Štiri koroške občine so pristopile k projektu Drava kot priložnost – naložba v prihodnost. Program delno financira Evropska Unija – Evropski sklad za regionalni razvoj.

Za nadaljnji razvoj v turizmu Koroške regije bodo v vsaki občini postavljeni turistično informativni centri oz. pisarne za sprejem gostov in turistov v občinah in za sprejem gostov za splavarjenje po reki Dravi, ki je postalo tradicionalno. Koroška je dežela gozdov in temu primerno je bil zastavljen koncept izgradnje turistično informacijskih pisarn. Objekti so lesena gradnja, okolju prijazni, kar je pomembno tudi za nadaljnjo promocijo z leseno gradnjo.

Objekti rekreacijskega centra ob Dravi v Radljah

Lesen objekt, namenjen za turistično informacijsko pisarno v Vuzenici

Če ne bo čebel, kmalu ne bo več niti človeka

Varujmo naravo za čebele in človeka

Boštjan Noč, predsednik ČZS, ob dnevu zemlje, 22. aprila

Medonosna čebela ima izjemno pomembno in kompleksno vlogo v naravi, še posebej če govorimo o različnih kmetijskih kulturah. S svojo dejavnostjo čebele v naravi pomembno vplivajo na pridelavo hrane tako za človeka kot za živali ter na pridelavo različnih industrijskih surovin, prav tako pa tudi na človekovo zdravje in druge dejavnike življenja.

Najpomembnejše poslanstvo čebeljega rodu je oprraševanje različnih rastlin. Narava nagraduje čebele za njihovo delo z medicino in s cvetnim prahom ter jim tako omogoča razvoj in obstoj, sočasno pa čebele ohranjajo tako rastlinske kot živalske vrste ter ne nazadnje skrbijo za obstoj človeka. Med žuželkami, ki oprasha rastline, so na prvem mestu prav čebele. Najpomembnejše so pri oprasha sadnega drevja, saj oprasha kar 70-80 % cvetov, ta odstotek pa se zaradi vse intenzivnejše kmetijske proizvodnje še povečuje.

Najopaznejša je zato dokazana vloga čebel pri oprasha jabol, hrušk, breskev, češenj, jagod itd. Predvsem na večjih plantažah jabol in hrušk se hitro pokaže, kako so bili cvetovi oprashi. Čebele pri oprasha temeljito opravljajo svoje delo. Od temeljitosti oprashitve sta odvisni količina in kakovost pridelkov, le-ta pa se zrcali v velikosti in obliki plodov. Po različnih strokovnih virih je vrednost oprashenja 15-krat do 30-krat večja, kot je vrednost vseh čebeljih pridelkov (med, cvetni prah, vosek ...) skupaj. Brez dvoma lahko strnemo, da je na prvem mestu ekonomski pomen oprashenja kmetijskih kultur.

Čebele pa niso pomembne oprashevalke samo v kmetijstvu. Predvsem njihovi vlogi oprashovalk se lahko zahvalimo za izjemno biotsko raznovrstnost v naši državi. V Sloveniji živi več kot 22.000 različnih vrst živih organizmov, to pa tako majhen prostor uvršča med naravno najbogatejša območja v Evropi. Strokovnjaki tudi dodajajo, da lahko o Sloveniji, tudi zaradi avtohtone kranjske čebele, govorimo kot o evropskem biotskem parku.

Žal pa smo v zadnjem času priča številnim izgubam čebel in eden izmed pomembnih vzrokov tega pojava je tudi okolje, ki je vsak dan bolj neprijazno do čebel. **Te žuželke so prvi indikatorji »čistosti« okolja in nad tem se bo treba zamisliti. Kjer ni čebel, ni življenja. Zato je treba prepovedati uporabo najrazličnejših sredstev, ki so najprej škodljivi za čebele, posledično pa tudi za ljudi. Posebno pozornost je treba nameniti varovanju voda, saj je voda nujna tako za obstoj čebel kot tudi za življenje ljudi.**

Za zdaj še živimo v deželi, ki je gosto poseljena z našo kranjsko čebelo in čebelarji jo ohranjamo s srcem, čeprav z veliko truda in s težavami.

Ne dovolimo, da izgine čebela, saj bomo kmalu za njo na vrsti tudi mi! Skupaj varujmo okolje!

Izguba čebel preko zime 2009/2010

Čebelarstva zveza Slovenije

Ko je govora o ogroženosti čebel, imamo na splošno v mislih dve obdobji. Spomladansko obdobje, ko so rastline v cvetju in so možne zastrupitve čebel zaradi nepravilne uporabe fitofarmaceutskih sredstev, ter jesensko-zimsko obdobje, ko v naravi ni čebeljih paš in so čebele zazimljene v panjih. V zazimljenem obdobju se naravno pripeti do 10-odstotni padec čebeljih družin. Kar presega ta delež, je posledica različnih dejavnikov.

Marca letos je Nacionalni inštitut za biologijo na Čebelarstvem posvetu v Celju v okviru programa CRP ter sodelovanja pri projektu COLOSS (projekt za popis in ugotavljanje vzrokov za množične propade čebeljih družin) že drugič izvedel anketo o izgubah čebel v obdobju 2009-2010. V anonimni anketi je sodelovalo preko 500 čebelarjev.

Letos so bile zabeležene večje izgube čebeljih družin (23 %). Najvišje izgube so v obalno-kraški (41 %) in v ljubljanski regiji (37 %, glej tabelo 1) v neposredni okolici Ljubljane z njenim zahodnim delom pa so povprečne izgube dosegle skoraj 50 %. Večina čebelarjev je izgubila družine pozimi. Veliko (63 %) jih je opazilo panje brez čebel, kar je eden

izmed znakov tako imenovanega propada družin (CCD - Colony Collapse Disorder) in velika večina (93 %) jih je potrdila, da so propadle družine imele zadovoljive zaloge hrane.

Tabela 1: Povprečne izgube čebeljih družin po regijah statističnega urada RS

Regije	Povprečne izgube (%)
Obalno-kraška	41
Ljubljanska	37
Goriška	29
Podravska	20
Jugovzhodna Slovenija	18
Spodnjeposavska	18
Koroška	18
Savinjska	17
Notranjsko-kraška	16
Gorenjska	14
Zasavska	13
Pomurska	9

V zadnjih treh letih so podatki o izgubah čebeljih družin sledeči: 2007 okoli 35 % izgub, 2008 okoli 15 % in 2009 okoli 25 % izgub. To pomeni, da smo v Sloveniji v zadnjih treh letih izgubili preko 100.000 čebeljih družin.

Izgubam čebeljih družin se ni možno popolnoma izogniti, lahko pa se jih zmanjša z boljšim poznavanjem vzrokov. Razmere za čebelarjenje so se spremenile (prisotnost varoj v čebeljih družinah zadnjih 30 let, intenzivno kmetijstvo z uporabo FFS, klimatske spremembe, onesnaženost okolja, ...), tako da čebelarstvo postaja vse bolj ogrožena panoga. Sodelovanje med čebelarji in raziskovalci je zaradi prepoznavanja in razumevanja težav nujno. Znanje je edino orožje, ki ga lahko uporabimo za rešitev problemov.

Velike izgube čebel v Sloveniji in drugod po svetu nam potrjujejo pravilnost skupnega predloga Čebelarstva zveze Slovenije in Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Evropski uniji za uvrstitev čebele med ogrožene živalske vrste v evropskem prostoru.

Vir: Dr. Jasna Kralj, Nacionalni inštitut za biologijo: Izgube čebel v obdobju 2009-2010: rezultati letošnje ankete s čebelarstva posveta v Celju.

Priporočila za telesno/gibalno dejavnost odraslih (18 do 65 let)

Andreja Drev, Inštitut za varovanje zdravja RS, Center za promocijo zdravja

Zadostna telesna/gibalna dejavnost je varovalni dejavnik zdravja, saj vpliva tako na telesno kot duševno zdravje in kakovost življenja. Redna telesna dejavnost krepi mišice, vpliva na zdravje kosti, blaži upadanje psihofizičnih in funkcionalnih sposobnosti telesa, pripomore k zmanjšanju stresa in depresije, izboljšuje družabne spretnosti, samospoštovanje in samozavest, krepi imunski sistem in izboljšuje spanec. V kombinaciji z ustrezno prehrano telesna dejavnost varuje tudi pred prekomerno telesno težo in debelostjo, poleg tega zmanjšuje tveganje za padce in poškodbe pri padcih. Različne raziskave so pokazale, da telesna dejavnost varuje pred večino kroničnih nenalezljivih bolezni v odrasli dobi in preprečuje njihov zgodnji začetek v obdobju adolescence. Tako med drugimi redno gibanje vpliva na zmanjšanje tveganja za razvoj srčno-žilnih bolezni, kapi, visokega krvnega tlaka, sladkorne bolezni tipa 2, osteoporoze, raka debelega črevesa in raka na prsih.

Odrasli za ohranjanje in krepitev zdravja potrebujejo vsaj 30 minut zmerne telesne dejavnosti aerobnega tipa pet dni v tednu ali vsaj 20 minut intenzivne telesne dejavnosti aerobnega tipa tri dni v tednu. Lahko pa se izvaja tudi kombinacija zmerne in intenzivne telesne dejavnosti aerobnega tipa. Tako lahko npr. posameznik priporočila doseže s 30-minutno hitro hojo dva dni v tednu in 20- minutnim tekom druga dva dni v tednu. Telesna dejavnost aerobnega tipa se lahko izvaja tudi v več sklopih, vendar ti ne smejo biti krajši od 10 minut.

Zmerna in intenzivna telesna dejavnost Za zmerno telesno dejavnost je značilno, da poveča srčni utrip, povzroči občutek toplote in zadihanost. Povečuje pa tudi telesno presnovo, in sicer na tri- do šestkratno raven od tiste v mirovanju. Pri **intenzivni telesni dejavnosti** se posameznik oznoji in zasope, telesna presnova pa se poveča na najmanj šestkrat višjo raven od tiste v mirovanju.

Poleg tega je treba izvajati tudi vaje za mišično moč in vzdržljivost, in sicer vsaj dvakrat na teden. Priporočila se izvajanje 8 do 10 vaj za vse večje mišične skupine (noge, roke, ramena, trebuh, zadnjica, hrbet), vaje naj se izvajajo dva ali več dni v tednu, ki naj ne bodo zaporedni. Za najboljši učinek vaj za moč se priporočila breme oziroma utež, s

katero posameznik lahko izvede 8 do 12 ponovitev.

Če posameznik želi povečati koristi za zdravje, potrebuje 60 minut zmerne telesne dejavnosti ali pa 30 minut intenzivne telesne dejavnosti aerobnega tipa pet dni v tednu, lahko pa se izvaja tudi kombinacija zmerne in intenzivne dejavnosti aerobnega tipa. Tudi v tem primeru je treba izvajati vaje za mišično moč in vzdržljivost za vse večje mišične skupine, in sicer vsaj dvakrat na teden.

Aerobne telesne dejavnosti

Aerobne gibalne dejavnosti ohranjajo in izboljšujejo splošno vzdržljivost. Med aerobne gibalne dejavnosti štejejo: hitro hojo, tek, kolesarjenje, ples, planinarjenje, gornišтво, smučanje, tek na smučeh, plavanje, aerobiko, košarko, nogomet.

Vaje za mišično moč in vzdržljivost

Med vaje za ohranjanje in krepitev mišične moči sodijo dejavnosti, kot so dvigovanje bremen, nošenje bremen, plezanje, vaje z utežmi in vaje v fitnessu. S temi vajami tudi varujemo sklepe pred poškodbami.

Telesno dejavnost je treba prilagoditi svojim telesnim zmožnostim in zdravstvenemu stanju, z vajami ne smemo pretiravati. Priporočljivo je začeti z manjšimi količinami telesne dejavnosti, potem pa v skladu s posameznikovimi sposobnostmi le-to postopoma povečevati. Pri začetnih korakih bo v veliko pomoč tudi izbira aktivnosti, ki je posamezniku v veselje in v kateri uživa.

Pred vsako telesno aktivnostjo je treba poskrbeti za ogrevanje, ob koncu pa za sproščanje in umirjanje telesa. Ker ob telesni dejavnosti izgublamo tekočino, je treba poskrbeti tudi za nadomeščanje tekočin. Ne smemo pa pozabiti tudi na primerno obleko in obutev.

Pri vsaki telesni dejavnosti, v zaprtih prostorih, naravi ali urbanih okoljih, poskrbimo za varnost pri izvajanju aktivnosti, da ne bi prišlo do nepotrebnih poškodb.

Viri:

1. Kraševac, E. (2005) Gibaj se veliko in opaziš boš razliko. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja RS.
2. Physical Activity and Public Health: Updated Recommendation for Adults From the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Circulation 2007; 116,1081-1093; pridobljeno s spletne strani <http://circ.ahajournals.org>
3. Spletna stran Centres for Disease Control and Prevention (CDC) <http://www.cdc.gov/physicalactivity/everyone/guidelines/adults.html>.
4. Spletna stran U.S. department of Health and Human Services <http://www.health.gov/paguidelines/guidelines/chapter4.aspx>.
5. Step to health. A European Framework to promote physical activity for health. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2007.
6. Telesna dejavnost in zdravje v Evropi: dokazno gradivo za ukrepanje. WHO, 2006. Zavod za zdravstveno varstvo Maribor, Center za spremljanje zdravstvenega varstva prebivalstva in promocijo zdravja, 2007.

Estetika

Narečja so lepa – štajerska narečja

Marta Krejan, prof.

Verjeli ali ne, od Fale pri Mariboru sem se pojavljajo že koroška narečja, tako da za štajerska po nekaterih podatkih velja, da se govorijo zahodno od ceste Maribor–spodnje Dravsko polje, vzhodno od Selnice, mednje spada še Solčava, meja med dolenskim pa poteka nekje po črti Motnik–Laško–Brežice. Če se orientiramo po rekah, bi lahko rekli, da se štajerska narečja govori v porečjih Savinje, Sotle, zgornje Dravinje, Drave od Ruš do Maribora, na severu pa mejo predstavlja črta Šentilj–Lučane.

V grobem se ta skupina deli na šest narečij:

- ZGORNJESAVINJSKO NAREČJE in SOLČAVSKI GOVOR (spada med severna štajerska narečja, ima nekaj značilnosti gorenjskega narečja)
- SREDNJESAVINJSKO (spada med severna štajerska narečja, deli se na S in J ter celjski pogovorni jezik)
- SREDNJEŠTAJERSKO (spada med južna štajerska narečja; Šmarje pri Jelšah)
- KOZJANSKO-BIZELJSKO (spada med južna štajerska narečja, prepleta se s hrvaškimi govori)
- POSAVSKO (spada med južna štajerska narečja je prehodno narečje med štajersko in dolensko narečno skupino)
- JUŽNOPOHORSKO NAREČJE in KOZJAŠKI GOVOR (spadata med severna štajerska narečja s tremi podnarečji: severnopohorski govori, vzhodnopohorski govori in južnopohorski govori)

Primer srednještajerskega narečja:

Ankrat smo bilii nuotar v gostlin, nas je blo vieč s teiga kroja, biv je četartek, pa priide iedn nuotar: »Piebi, žiihar greste kar damov! Kar puojte damov.« »Jo,« sn reik, »kok hudiiča, peiš?« »Jo,« prav, »fertik, gliih zaj bojo Neimci tuo, gliih zajle.« Tam je biv še an Sloveinc, Savijčan, parjatla sma bla. Biv je takoule že mrak, večier, pa sn reik: »Jes ne grem ankamar, tou je fsie nuor!«

Praznovanje 1. maja na Košenjaku

Vančy

Kot je za Dravograjčane in okoliške ljubitelje gora že navada, se 1. maja zberejo na Planinskem domu na Košenjaku in tam praznujejo praznik dela.

Tudi letos se jih je izbralo kar lepo število. Bolj navdušeni planinci so se že zarana odpravili na vrh Košenjaka, nekaj jih je iz doline prišlo opoldne peš na Planinski dom, nekaj pa kar z avtomobilom pod samo vznožje koč. Ne glede na to, kako so prišli, vsem je bilo druženje 1. maja pod vznožjem Košenjaka všeč. Da je praznovanje res potekalo svečano, je poskrbela godba na pihala Ojstrice.

V imenu planincev jih je pozdravila in nagovorila predsednica planinskega društva Dravograd gospa Jožica Heber, ki je ob tej priliki recitala tudi lepo slovensko pesem. Stari znanec Janez Jurič pa se je z malo

1. maj na Košenjaku

nostalgije spominjal že minulih veselih praznovanj 1. maja, ko je to še bil za delavce tudi resnični praznik, kot je bilo tudi delo res neodtujljiva pravica.

Gostinci so poskrbeli za pijačo in jedačo, ansambel Tipi trio pa za veselo vzdušje, ki se je zavleklo pozno v noč. Da ima vreme še vedno rado delavce, je dokazalo tudi ta dan, saj je vzdržalo, kot morajo marsikaj vzdržati in potrpeti tudi delavci.

Živel 1. maj, praznik dela!

Jožica Heber in praporščak Dušan

Postavljanje mlaja v "Zgornji vasi"

Marijana Korošec in Primož Areh

Foto: Marijana Korošec

Prvi maj je danes praznik dela, ki ga je uvedlo delavsko gibanje že davnega leta 1890, njegov izvor pa je v ljudskem izročilu veliko starejši, sega namreč v predkrščanske čase.

Na prvi maj postavljajo mlaj pred vasi po vsej Srednji Evropi. Zelo verjetno je, da gre v tem primeru še za dediščino naših prednikov Venetov, ki so jo kasneje deloma prevzeli tudi Kelti, nikakor pa ne romanski svet v Sredozemlju in slovanski svet Vzhodne in Južne Evrope. Kolikor nam je znano, v teh predelih mlajev ne poznajo. Na Slovenskem postavijo mlaj tudi na novo hišo, ko jo dogradijo do strehe. Iz tega, da ljudstvo postavlja mlaje za prvi maj na vsem ozemlju, ki so ga nekoč naseljevali Veneti, je mogoče sklepati, da gre v tem primeru še za njihovo kulturno in duhovno dediščino. Preživela je tudi rimski čas in ker ni bila v nasprotju s krščanstvom, je tudi pokristjanjenje ni zatrlo. Ohranila se je do danes, dasi postavljavci mlajev sploh ne vedo več, zakaj jih sploh postavljajo. Vedo samo to, da gre za neko počastitev, danes za počastitev praznika dela.

Danes mlaj pomeni olupljeno smreko z zelenim in lepo okrašenim vrhom ter vencem pod njim. Ponekod na Slovenskem

Postavljanje mlaja v Zgornji vasi v Podgorju

mu pravijo tudi maj ali maja, kar se sklada z njegovo bajeslovno vsebino, ki poudarja bujno majsko rast in zelenje narave in s tem starodavno predstavo o kozmični materi, ki poraja življenje. Takrat so bili še časi lovcev, nabiralcev in v kasnejšem obdobju pastirjev. Kasneje je krščanstvo stara izročila preneslo na svetnike in nam jih s tem ohranilo do danes. Sam mesec maj pa je v krščanstvu

Vaščani so okrasili mlaj, kot še spodobi

posvečen Materi božji – šmarnice od 19. st. (Niko Kuret, Praznično leto Slovencev, Ljubljana 1989).

Kakor že petnajst let smo se tudi letos vaščani Podgorja, natančneje "Zgornje vasi", zbrali na predvečer prvega maja, da postavimo mlaj v počastitev delavskega praznika. Vsako leto se prostovoljno javita dva lastnika gozdov, ki darujeta smreke za mlaj. Priprave se pričnejo že v zgodnjih popoldanskih urah. Najprej se fantje in možje odpravijo v gozd "podirat" mlaje, dekleta pa ta čas pripravljajo malico in spletajo vence. Ko fantje mlaje pripeljejo v vas, jih spremljajo veseli zvoki iz harmonike domačega godca. Mlaje je potrebno olupiti in pripraviti za postavljanje. Včasih so se mlaji postavljali na roke, danes se postavijo s pomočjo strojev, kar pripomore k večji varnosti. V preteklosti namreč ni bila redkost kakšna nesreča. Ko so mlaji

postavljeni in na vrhu zaplapolala slovenska zastava, smo vsi veseli. Sledi praznovanje ob zvokih harmonike ki jih iz svojih instrumentov izvabljajo Mateja, Jože in Miha. Praznovanje se po navadi zavleče pozno v noč.

Tako tudi v Podgorju vaščani poskrbimo, da običaji naših daljnih prednikov ne potonejo v prah pozabe!

Kako veseli smo starejši ljudje, ko nas mlajši povabijo na srečanje

Štefka Melanšek

Izjemno vesela sem bila, ko sta me Marta Balek in Zvonka Juvan povabili na pogostitev k Plesniku. V sredo, 24. 3. 2010, smo se matere in dekleta iz Suhega Dola zbrale na kmečkem turizmu Plesnik. Pogostitev je bila namenjena prazniku dneva žena in materinskemu dnevju. Zbralo se nas je kar deset deklet in žena. Ob okusni hrani in dobri pijači smo primerjale življenje nekoč in danes. Dogovorile smo se, da bodo ta srečanja postala tradicionalna. Z veseljem sem se pridružila, saj starejši človek potrebuje tudi veselo družbo, da malo pozabi na težave, ki pridejo na stare dni.

Je pa bilo v času moje mladosti kljub skromnim razmeram kar družabno in veselo v Suhem Dolu. Gostilna, ki je še danes dobro obiskana, je bila popularna tudi v času moje mladosti. Spominjam se dogodka, ko so v tej gostilni pripravili veselico, »vinsko trgatav« s kupljenim grozdem, ki so ga navesili na stene.

Takrat sva s sestro Kristino, še obe mladoletni, smeli obiskati veselico v maminem spremstvu in fantje, ki so želeli plesati z nama, so morali za dovoljenje vprašati mamo. Nama je bilo seveda zelo nerodno, saj sva se počutili dokaj samostojni in odgovorni. Danes je to

seveda drugače, bolj svobodno za mlade, kar je tudi prav.

Mladost seveda mine in tako je minila tudi moja. Vesela pa sem, da me sokrajani niso pozabili in me povabijo medse ob priložnostih, kot je bil ženski dan pri Plesniku.

Zlata poroka Mojce in Ferda Korošca

Anton Ješovnik

Konec februarja sta v krogu družine in prijateljev praznovala zlato poroko Ferdo in Mojca Korošec iz Starega trga pri Slovenj Gradcu.

V 50 letih skupnega življenja so se njima rodile tri hčerke Cvetka, Metka in Anka, dneve pa jima danes lepšajo vnuki Katja, Petra, Boštjan, Miran, Martina in Andrej ter dva pravnuka David in Denis. Življenje je kar naglo teklo, pravita. Bilo je veliko dobrih, pa tudi težkih časov, vendar se je vse skupaj nekako dobro izšlo.

Danes živita v svoji lepi hiši, ki sta si jo zgradila v mladih letih s trdim in poštenim delom. Skupaj s hčerko Anko in njenim možem pa so jo nekoliko dogradili in obnovili tako, da je še lepša.

Zlatoporočenima slavljenčema želimo vsi, ki ju poznamo, spoštujemo in imamo radi,

še mnogo let zdravja, sreče in veselja v krogu svojih najdražjih, sorodnikov in prijateljev. Pristrčno jima želimo, da bi čakala še več takih lepih življenjskih jubilejev, še višjih in lepših, kot je bila njuna zlata poroka!

Cerkveni obred je v starotrški cerkvi sv. Radegunde opravil naš župnik Gabrijel Knez, pričel ob zlati poroki pa sta bila vnuka Miran in Martina.

Vse najboljše in še na mnoga leta zdravja in sreče!

Zlatoporočena s pričama

Feliks Knez – 80 let

Feliks Knez iz Zg. Razborja je 8. aprila dopolnil 80 let. Oče, dedi in pradedi je ta častitljivi jubilej praznoval 11. aprila v krogu svojih domačih.

Feliks se je rodil na Zgornji Kotnikovi domačiji v številčni družini kot osmi otrok. Svoje otroštvo je preživel v družbi enajstih sorojencev, če pa bi preživeli vsi bratje in sestre, bi jih bilo petnajst. Življenje mu je naložilo veliko. Že zelo mlad je moral poprijeti za delo. Najprej so njihovo domačijo v 2. svetovni vojni požgali, ob koncu vojne pa je pod streljo Nemcev izgubil še očeta. Za nekaj časa so se preselili k Sp. Kotnikovim, zatem pa v Kotnikovo bajto, po domače k Rosu. Če bi bile razmere takrat ugodne, bi se Feliks šolal - za mehanika bi se izučil. Vendar, kot pravi sam, mu ni bilo usojeno.

Leta 1953 je odslužil vojaški rok. Svojo sposobnost za inovacije je pokazal še istega leta, ko je v sklopu domačega mlina postavil elektrarno in domačiji Kotnikovih in Rosovih sta bili razsvetljeni prvi daleč naokoli. Oktobra 1953 se je poročil s Katarino in prevzela sta strmo Sp. Kotnikovo kmetijo. V zakonu se jima je rodilo pet sinov. Da je bil Feliks vedno za kaj novega,

Feliks Kotnik med svojimi najožjimi sorodniki, v naročju drži najmlajšega potomca

govori tudi to, da si je leta 1958 omissil težek motor in si z njim olajšal nemalo poti, že leta 1966 pa je kmetijo posodobil s traktorjem. S pomočjo žičnice je po bližnjih in daljnih strminah spravljaval les debelih 20 let.

Dejaven pa je bil tudi na drugih področjih. Dolga leta je bil predsednik in organizator odbora, s pomočjo katerega je Razbor dobil javno električno napeljavo in obstoječo cesto. Leta 1980 je v domačem kraju organiziral mlečno proizvodnjo. Leta je pri večini kmetij, kljub neprijaznemu terenu, še vedno glavna kmetijska dejavnost.

Feliks je vsestranski in ni ga dela, ki bi mu

ne bil kos. Poznamo ga kot kmeta, mizarja, mesarja, gozdarja, zidarja, kovača in mehanika. Pa tudi v kuhinji se znajde. Na žalost mu je pol leta po zlati poroki, leta 2004, bolezen vzela ženo Katarino. Vendar pa Feliks vedro in poln optimizma zre v življenje in kljub svojim letom po svojih najboljših močeh pomaga pri vsakodnevnih opravilih na kmetiji.

Oče, dedi in pradedi Feliks, želimo vam še mnogo nasmejanih let ter obilo trdnega zdravja!

Vsi tvoji

80 let Podrobnikove Pepce

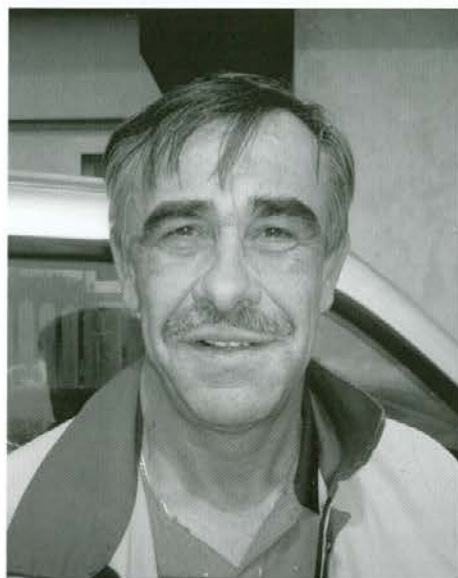
Franc Areh

V mesecu marcu je 80 let svojega življenja praznovala Jožefa Štumpfl iz Starega trga. Delovala je v vseh organizacijah v kraju, največ svojega časa pa je prebila med gasilskimi vrstami v Starem trgu. Ob tem lepem jubileju in 68-letnem delovanju v Prostovoljnem gasilskem društvu Stari trg so jo obiskale gasilske sovrstnice s predsednikom in poveljnikom društva. Vsi so ji zaželeli veliko zdravja in še mnogo let.

Ljubo Čurič – iz Bosne v Črno

Slavko Sušec

Slovenija kot Nemčija

Ljubo Čurič se je rodil leta 1959 v Bosni v Gornjem Vakufu očetu Nikoli in materi Faniki. V družini so bili štirje otroci, ima še dve sestri in enega brata. V domačem kraju je končal osnovno šolo, potem pa iskal delo. Toda dela ni bilo. Poslušal je pogovore izseljencev, ki so prihajali domov za praznike. O Sloveniji so pravili, da je bogata dežela, prav tako kot Avstrija in Nemčija.

Na avtobusu za Črno

17-leten je vzel kovček, sedel na avtobus in kasneje na vlak in šel s trebuhom za kruhom. Pripeljal se je v Maribor. Tam je hodil po peronu in gledal avtobuse. Na enem od njih je zagledal končno postajo Črna na Koroškem. Bilo mu je vseeno, kam gre, saj ni nikjer nikogar poznal, pa je sedel na ta avtobus. In tako je izstopil v Črni. Mimoidoče je vprašal, kje bi lahko prenočil, in pokazali so mu »karavlo« ob Meži. In tu se je nastanil za nekaj časa. Drugi dan je povpraševal za delo in tako spoznal ljudi, ki so ga seznanili z delovodjem v podjetju Gradnje. In je dobil svojo prvo službo.

Nevesta je bila mladoletna

Pri Gradnjah je delal do leta 1981. Potem so podjetje ukinili, sam pa je tako ali tako moral na služenje vojaščine. Po vojaščini je spoznal v bližini rodnega Gornjega Vakufa dekle po imenu Ivka Venita. Bila mu je tako všeč, da se je sklenil poročiti z njo. Vendar je moral še nekaj časa počakati, saj je bila še mladoletna. Poroka je bila v Bosni, potem pa sta se preselila k njemu v

Ljubo s sodelavcema: levo Matjaž Zaveršnik, desno Peter Potočnik

Črno. Dobila sta stanovanje v bloku. Kmalu se jima je rodil sin, ki sta mu dala očetovo ime: Nikola.

Postal je sekač

Kmalu je našel novo službo: v Gozdnem gospodarstvu. Postal je sekač. Z motorno žago ali kar z ročno, ki ji pravijo amerikanka, podira drevje. V njegovi skupini delajo trije gozdarji, poleg njega še Peter iz Mislinje in Matjaž iz Radelj. Drevje podirajo v gozdovih okrog Črne. Trenutno delajo v revirju Bistra, potem pa bodo odšli v revir Orožija. Zelo dobro se razumejo med sabo, zato je delo prijetno. Od novega leta do sedaj so skupaj podrli preko 1000 m³ lesa. »Vendar so zahteve zelo težke,« pravi Ljubo Čurič. »Na dan bi moral posekati veliko lesa. Star sem že 51 let in telo ne zmore več toliko,« pravi. Poleg službe je aktiven tudi v prostem času. Dve leti - 1979 in 80 - je igral nogomet pri članski ekipi Peca iz Črne. Je reden krvodajalec, kri je dal že dvajsetkrat. 25 let pa je član gasilskega društva v Črni. Enkrat tedensko imajo vaje, poleg tega pa še tekmovanja po vsej Koroški.

Iz suhe veje naredi slona

V gozdu najdejo suhe veje in sodelavca pravita: »Vrzi na ogenj.« Ljubo pa pogleda in obrača suho, od vode sprano vejo,

vzame žepni nožek in začne rezljati. In kmalu nastanejo iz suhe veje slon, žirafa, krava in druge živali. Vse to dela med malico. Izrezljal je tudi vsakovrstno orodje: miniaturno motorno žago, cepin, klešče in drugo. Rezlja tudi doma, čeprav ima le majhen prostor za to. Izrezljane figure je podaril prijateljem in sodelavcem. Nekaj jih je dal svojemu podjetju, druge so šle v Italijo, Nemčijo in drugam. Večje figure izreže z motorno žago in nato obdela z dletom. Tako mu gozd pomeni ne samo delo, temveč tudi umetniški navdih.

Ostal bo v Črni

Ljubo tekoče govori slovensko. Naučil se je sam. »Kdor v glavo daje in ven ne spušča, mora znati,« pravi. V Črni ima veliko prijateljev in za Slovence pravi, da so v redu ljudje. V Bosno v Gornji Vakuf hodi enkrat letno za teden dni. Razen brata in sester nikogar več ne pozna. Njegova generacija se je razselila po svetu, mnogi pa so tudi umrli med vojno. Njihova hiša je med vojno pogorela in z njo vsi dokumenti in spominki iz otroštva. V Bosni se počuti kot turist. Tudi ko se bo upokojil, bo ostal v Črni, saj se mu kraj zdi zelo lep.

Ena izmed med malico izrezlanih figuric

Čebelarjeva pomlad

Janez Bauer

Maj je za čebelarja eden najlepših mesecev. Narava se je odela v cvetje, vse cveti in dehti. Naše čebelice pa neutrudno obiskujejo cvetove od zore do mraka. V panju prinašajo medicino in cvetni prah. Ni ga lepšega pogleda za čebelarja, kot je pogled na čebele, ki trumoma izletavajo iz panjev in se polno otovorjene vračajo domov.

Maj je mesec, ko čebele dosežejo enega od vrhuncev svojega razvoja. Matica neutrudno zalega noč in dan. Dobra matica v teh dneh zaleže tudi do 3000 praznih celic. To pomeni, da se bo čez 21 dni vsak dan izvalilo po 3000 novih čebel. Tako njihovo število sedaj skokovito narašča. V marcu je bilo v panju minimalno število čebel. Zimske čebele so pričele odmirati, saj se je njihova življenjska naloga iztekla. Mladih čebel pa še ni bilo veliko, ker je zunaj bilo še hladno in ni bilo dotoka hrane v panju. S pričetkom toplih dni se je prebudila narava in povečal se je tudi dotok

medicine v panju. To so takoj začutile čebele, ki so z močnim krmljenjem vzpodbudile matico k večjemu zaleganju. Najbolj intenzivno zalega matica ravno sedaj in v juniju nekje do kresa. Ko se sonce ob kresu obrne, pa se tudi zaleganje začne zmanjševati.

Več ko je čebel v panju, manj je prostora. Kadar ni kake močne paše, se čebele pripravijo na rojenje. Rojenje je naravno razmnoževanje čebelje družine. Na ta način narava poskrbi, da čebelji roj ne izumre. Zaradi tega rojenje ni škodljiv pojav, kot so nekdanj razlagali. Za čebelarja je roj le ekonomsko slabši, saj roj in izrojenc nikdar ne prineseta toliko medu skupaj kot ena močna družina. Seveda pa pri roju obnovimo vse satje in v starem panju, izrojencu, dobimo novo matico. Prav tako se v izrojencu lahko oskrbimo z zreliimi matičniki, s katerimi nato pripravimo rezervne družine in rezervne matice, s katerimi bomo po paši zamenjali vse stare in iztrošene matice.

Naša čebela, kranjska sivka, je znana po tem, da je nagnjena k rojenju. To so s pridom izkoriščali med obema svetovnima vojnoma v prejšnjem stoletju. Takrat se je razvilo močno trgovanje na področju dežele Kranjske. Čebele je k rojenju vzpodbujal tudi majhen panj, kranjič, ki se je hitro napolnil z njimi. Čebele so v

takem panju rojile tudi do trikrat in vsi ti roji so se na veliko prodajali. Umni trgovci so širom po svetu prodali na sto tisoče čebeljih družin. Našo čebelo so čebelarji radi kupovali. Je zelo mirna, prinese veliko medu in je zelo varčna pri svoji porabi. Zelo primerna je za hladnejše predele sveta, zato jo z uspehom gojijo tudi v mrzli Kanadi in na severu Švedske. Tako je postala druga najbolj razširjena čebelja vrsta na svetu. Zato moramo za njeno čast in slavo še posebej skrbeti v njeni rodni domovini. Lahko smo veseli in predvsem ponosni, da čebelarimo s tako znamenito in priljubljeno čebelo, katere rod izhaja iz naših krajev.

Slikarska kolonija na Muti

Martina Cigler

V petek, 30. aprila 2010, se je na Muti dogajala 1. slikarska kolonija, katere organizatorja sta bila Janez in Anton Repnik, priznana slikarja samouka.

Pa nekaj več o Janezu Repniku

Slikarske družine, v katerih sinovi in hčere nadaljujejo likovno tradicijo staršev, niso več redke. Oče Anton in sin Janez sta ustvarila svoj likovni besednjak in subjektivno likovno govorico. Na svoja platna Janez prenaša žalost in turobnost malega človeka, v čigar življenje le redko posije kanček veselja in pri katerem tesnobe ni mogoče pregnati drugače kot s kozarcem pijače. Ljudje z zgaranimi rokami, z velikimi udrtimi očmi, ki gledajo v prazno, z obrazi, razbrazdanimi od trpljenja, brezvoljno in očitajoče posedajo po z grafiti popisanih čakalnicah, po beznicah, osamljeni v opustelih prostorih. Vneto in z veliko energije niza podobe strahov in bede, pred katerimi si tako radi zatiskamo oči, on pa jih bruha iz sebe in zahteva, da si jih ogledamo.

Janez Repnik pred svojo sliko

Pa še nekaj o Antonovih delih

V žanrskem oziru se umetnik v največji meri posveča tipičnim kmečkim opravilom, kot so setev, žetev, košnja, počitek med delom, nato tradicionalno praznikom, kot je martinovanje, ples z godci, »ohcet« ali pustna povorka, zelo rad pa upodablja tudi ljubezenske dvojice, muzikante, pijance ter razne obupance. Poseben pomen imajo kmečka in delavska orodja in ljudski instrumenti, sodi, steklenice in drugi uporabni predmeti.

Na koloniji je sodelovalo enajst umetnikov. Njihova dela si lahko ogledate v večnamenski dvorani v Gasilski ulici na Muti.

Anže Filač, najmlajši udeleženec kolonije

Leander Fužir – še ena iz cikla Vorančevih motivov

Po seriji prispevkov o ekoloških kmetijah na Koroškem se je avtorica le-teh Martina Cigler odločila, da bo obiskala in predstavila tudi kmetije, ki niso izključno ekološko usmerjene oziroma niso registrirane kot ekološke. Tokrat predstavlja kmetijo Kržečnik s Sv. Danijela.

Kmetija pri Kržečniku

Martina Cigler

Maj je in spet se vsi veselimo toplih dni in smo bolj leni, kadar je dež. Zopet se podajam v hribe in iščem domačije, ki imajo kašno zanimivosti, bodisi starost ali pa različne konjičke gospodarjev; veliko sem jih že videla, veliko pa jih še čaka na moj obisk. Tako sem se tokrat podala na sosednji breg, na Sv. Daniel, kjer na lepem sončnem mestu leži kmetija, ki se ji po domače reče Kržečnik.

Kmetija ima kar pestro zgodovino in tukaj stoji že kakšnih 200 let. Leta 1971 sta gospodarjev oče Gidi in njegov sin Adolf (oba sta že pokojna), kupila to posest v zelo slabem stanju. Zemljišče je bilo potrebno osušiti, podreti stara poslopja in zgraditi lepa nova. Leta 1973 se je na to kmetijo primožila zdajšnja gospodarica Jožica Vrhovnik. V zakonu so se rodili trije otroci: sin Milan ter hčerki Anita in Mateja, ki ne živita več doma, saj imata že svoji družini.

Na kmetiji so včasih sejali vsa žita, največ rži, saj so imeli doma mlin in so sami mleli žito za moko, iz katere so pekli dober domač kruh. Zdaj ne sejejo več.

Kmetija obsega 7 ha površin, od tega je 3,5 ha gozda in 3,5 ha obdelovalnih površin, katere obsegajo travniki in pašniki. Imajo 3 glave govedu in enega konja z žrebičkom. Ko je živel še gospodaričin mož, pa so imeli po 7 glav živine, prašiče in kokoši. Kmetija je dokaj ekološka, saj ne uporabljajo nobenih škropliv in umetnih gnojil, obdelovalne površine popasejo, pokosijo in travo balirajo. Imajo tudi sadovnjak, ki ima okoli 20 starih visokodebelnih sort jabolk in hrušk, pa tudi mlada drevesa. Iz sadja stisnejo mošt, kuhajo žganje in pridelujejo domač lesnikov kis. Gospodarica Jožica je včasih hodila v službo v Tekstilno tovarno Otiški Vrh. Kasneje je službo pustila in ostala doma na kmetiji. Povedala je, da se je v času Jugoslavije s kmetijstvom še dalo nekaj zaslužiti, danes pa je ob manjši kmetiji skoraj nujno hoditi v službo. V službo hodi tudi njen sin Milan, ki je naslednik kmetije.

Gospodinja Jožica ima veliko hobijev – že pet let poje pri skupini dravograjskih planincev Stare sablje in izdeluje svilene

Jožica Vrhovnik s svojimi izdelki

rože. Eden izmed konjičkov ji je tudi zeliščarstvo, sama nabira po travnikih zelišča, nekaj pa jih ima na vrtu. Iz zelišč dela mešanice čajev in mazila. Ker je po naravi zelo energična, je eno leto tudi plesala pri folklorni skupni Dravca iz Dravogarda, pa ji je zanjo zmanjkalo časa. Zaželela sem ji še naprej toliko energije in zdravja ter da ji volje nikoli ne bi zmanjkalo.

Govedo v hlevu

Domačija

Cvetenje starih sadovnjakov

Mika Medved

Visokodebelni travniški sadovnjaki so pomemben element ohranjanja biotske raznovrstnosti in estetske vrednosti krajine. Poleg pestrosti starih sadnih sort nudijo primerno okolje pticam in malim živalim, ki v tleh, krošnjah in deblu najdejo obilje hrane.

Še posebej mikavni so vsako pomlad, ko zacvetijo. Tudi letošnje cvetenje obeta bogato letino. Snežna preproga cvetov v maju se bo na jesen spremenila v obilje rdečih, rumenih in zlatih barv zrelih sadežev.

Na kmetiji Fajdl na Sv. Vidu pri Vuzenici vzdržujejo tak visokodebelni sadovnjak jablan na skoraj 2 ha površin. Več deset različnih sadnih vrst jablan je v njem: bobovci, krivopeclji, carjevič, zlata parmena, ledrovke, kosmači, mošančke, gospojnice, belfler pa še nekatere, ki jim ne vedo uradnega imena. Tu so tudi vrste, ki so dobre za »platiče«, kot se v lokalnem narečju imenujejo suha jabolka,

pa vse do tistih, ki nas razveselijo na začetku poletja: beličniki, mariborčanke, cinglarce, »rdeče jabke« ... Pridelka je vsako leto dovolj tako za obiranje kot za »prešanje«. Gospodar Peter Helbl pravi, da so za dober jabolčnik primerne vse sorte, pomembno je, da so sadeži zdravi in dovolj zreli. Sveže stisnjen jabolčni sok, segret na primerno temperaturo in ustekleničen, pa je čez vse leto več kot primerna pijača izjemnega okusa brez konzervansov. Na kmetiji ga za svoje potrebe ustekleničijo čez 200 l, z dodatkom kutin, hrušk ali grozdja pa dobi poseben okus.

Najraje ustvarja ter plete, kadar je sam

Silvo Jaš

Prav zanimiv in simpatičen sogovornik zna biti tale Martin Kranjc, za katerega bi lahko dejali, da je človek posebne vrste, nemirnega duha in s kupico naravnih danosti. Ima namreč veliko idej in venomer se loti česa novega. Tine, kot ga domačini radi imenujejo, je že 22 let v pokoju, vso energijo in delovno dobo je posvetil rudarstvu rudnika lignita Velenje. Poleg rudarjenja je bil še dolga leta hkrati tudi mentor številnim generacijam mladih rudarjev, ki so se kalili v tem težkem poklicu.

Sedaj, v jeseni življenja, pa se skupaj s svojo ženo Rezko predvsem posveča rejji malih živali. S kunci se tako ukvarjata že polnih 45 let, ti pa so hkrati njuna velika ljubezen.

Prav sleherno leto, ko se jesen preveša v zimo, ta pa potem v zgodnje pomladne dni, je Tine v svoji »delavnici«, ki je tako

rekoč tudi njegov svet, v katerega je zaljubljen. Sedaj plete številne koše in košare ter metle. Material od lesk pa vse tja do brezovih vej dobiva od blizu in daleč. In ravno izdelava značilnih brezovih metel je njegova posebnost. O njih govori

kar v tisočih, nikoli jih ni prodajal, temveč jih je zgolj podarjal dragim prijateljem. Vse to pa mu resnično veliko pomeni in brez vsega tega bi bil njegov vsakdanjik kar nekoliko siromašnejši.

Martin Kranjc

Srečanje evropopotnikov v Radljah ob Dravi

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd,
Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec

Foto: Gorazd Mlinšek

Pohodništvo je ena izmed najstarejših oblik potovanja. V Sloveniji, pa tudi na Koroškem, imamo najrazličnejše poti, katere nas vodijo po naši slikoviti pokrajini. Sprehajamo se po številnih gozdnih učnih, planinskih, turistično zgodovinskih in drugih večnamenskih poteh. Slovenijo lahko spoznavamo od severa proti jugu po evropski pešpoti E 6 ali Ciglerjevi poti (350 km). Ta pot povezuje Baltik z Jadranskim morjem. Slovensko mejo prečka na prelazu Radelj in se zaključi v Strunjanu. Vzhodni del Slovenije povezuje z zahodnim delom Slovenije evropska pešpot E 7 ali Naprudnikova pot. Po njej se lahko podamo iz mejnega prehoda Hodoš (Prekmurje) do mejnega prehoda Robič v Posočju (600 km). Po tej poti lahko pešačiš do Črnega morja ali pa do Atlantika.

Vsako leto se srečajo evropopotniki na eni od naših evropskih pešpoti. Letošnje srečanje je potekalo 15. maja 2010 v Radljah ob Dravi. Uscana Zofka ni pregnala 170 pohodnikov iz vse Slovenije, Avstrije, Srbije, katerim so se pridružila predsednica Evropske popotniške zveze Lis Nielsen. V Radlje je pripotovala iz Danske. Torej je bilo srečanje v Radljah ob Dravi vseevropsko.

Dobro proti slabemu vremenu opremljeni pohodniki so pod vodstvom planinskih vodnikov pričeli pešačiti v Eibiswaldu (Ivnik), kjer so si ogledali muzej popotništva. Na mejnem prehodu Radelj so prisostvovali otvoritvi nove informacijske table. Za kratek čas so vedrili v gostilni Žohar, na Starem gradu so jim radeljski gozdarji postregli z „olcarsko“ jedjo friko. Pohod so zaključili v popoldanskem času v hotelu Vabo v Radljah ob Dravi. Na zaključni prireditvi so imeli zanimiv kulturni program učenci Osnovne šole Radlje ob Dravi, spregovorili so župan občine Radlje ob Dravi Alan Bukovnik, predstavniki ustanoviteljic Komisije za evropske pešpoti (KEUPS) in drugi organizatorji pohodništva po evropskih pešpoteh. V imenu Zavoda za gozdove Slovenije je spregovoril direktor Jošt Jakša, v imenu Planinske zveze Slovenije je pozdravil prisotne njen podpredsedenik Uroš Vidovič, podpredsedenik Zveze gozdarskih društev Slovenije Janez Konečnik je pohvalil dobro izvedeno srečanje. Slavnostni govornik pa je bil

Pričetek pohoda v Eibiswaldu (Ivniku)

Na mejnem prehodu Radelj sta slavnostno otvorila novo informacijsko tablo Lis Nielsen in Jože Prah

Pasji evropohodnik iz Eibiswalda

Pohodnikom je zaigral mladi frajtonar

dolgoletni predsednik komisije za evropske pešpoti Tone Lesnik, ki se je zahvalil z vsemi navzočimi za uspešno dolgoletno delovanje te komisije in vseh, ki neutrudno skrbijo za naši evropski pešpoti, po katerih je Slovenija vsebolj prepoznavna. Najprej pa smo se zahvalili in izrazili slavo naši naravi, peštrm slovenskim gozdovom in planinam, obema ustanoviteljema obeh slovenskih evropskih pešpoti Milanu Ciglerju in Zoranu Naprudniku. Zahvale so bili deležni tudi organizatorji radeljskega srečanja evropopotnikov Občina Radlje ob Dravi, Planinsko društvo Radlje ob Drvi, gozdarji ZGS OE Slovenj Gradec – še posebno gozdarji KE Radlje, Turistično društvo Radlje ob Dravi, ŠKTM Radlje ob Dravi, Gasilsko društvo Radlje in drugi. Gonilna sila vsega pa je bil predsednik KEUPS Jože Prah. Podeljena so bila tudi priznanja za prehojene poti.

Dokaz, da je srečanje uspelo je bil, da so premočeni pohodniki zapuščali zadovoljni v poznih popoldanskih urah Radlje ob Dravi, katero je evropska pešpot E 6 še bolj trdno povezala s sosednjo občino Eibiswald!

Iz polente nastane frika

E 6 sta od Baltika do Jadrana prehodila Jaka Ličen in Igor Lauko (drugi in tretji z leve) čestitala sta jima predsednica Evropske popotniške zveze Lis Nielsen in predsednik Komisije za evropske pešpoti v Sloveniji Jože Prah

Markacija na E 6 pod Starim gradom nad Radljami

Pri Meležniku odkrili spominsko ploščo Prešernovemu nagrajencu Janezu Gradišniku

Helena Merkač

Zibelke po kmetijah so gotovo zibale mnogo znanih Slovencev, toda Prešernov nagrajenec se je na Koroškem rodil le na eni kmetiji, in sicer pri Meležniku na Stražišču nad Ravnami. To je bil prevajalec Janez Gradišnik, Prešernov nagrajenec za leto 2008.

Da bi se to ne pozabilo, so se sorodniki na pobudo v isti hiši rojenega benediktinca patra Modesta (Jernej Merkač Hudopisk) odločili, da spomin ohranijo s spominsko ploščo. Idejo so takoj podprli tudi Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Občina Ravne in Krajevna skupnost Strojnska Reka.

Odkritje plošče je bilo sredi aprila, mesto pa je našla na novi Meležnikovi hiši, saj bodo staro, v kateri se je Gradišnik leta 1917 rodil in v njej preživel dobra tri leta, podrli.

V lepem popoldnevu se je zbralo veliko Gradišnikovih sorodnikov, tudi brat ter sinova – prevajalca – Bogdan in Branko. Slavnostni govornik je bil član društva prevajalcev Štefan Vevar, po rodu iz Kotelj. Poudaril je izreden Gradišnikov pomen za slovensko prevajalstvo in ohranitev slovenščine, katere temelje je dobil prav v koroščini. V kulturnem programu so nastopili dijaki slovenjgraške zdravstvene šole in Mešani pevski zbor Ludvika Viternika iz Strojnske Reke. Ploščo sta odkrila ravenski župan Tomaž Rožen in gospodar na Meležnikovem Štefan Merkač, sponzorsko pa so jo izdelali v podjetju Feniks v Žalcu.

Po odkritju so se zbrani še dolgo zadržali na pogostitvi, ki so jo velikodušno pripravili Meležnikovi, v prijetnem druženju in v vznemirljivem odkrivanju sorodstvenih vezi med Gradišnikovimi in Meležnikovimi.

Z vsem tem so mogoče Ravne otele pozabi velikega Korošca, kot je to Koroška storila že z Mavrelom, Kramolci, Sušnikom ... Vse omenjene bi bilo mogoče kdaj v prihodnosti povezati, tudi s kakšno turistično spominsko potjo.

V okviru Gradišnikovega dneva na Ravnah pa so zvečer v Koroški osrednji knjižnici na Ravnah predstavili še monografijo o Janezu Gradišniku, ki jo je izdala celjska Mohorjeva družba.

To knjigo bodo v jeseni predstavili še v Slovenj Gradcu, saj je v tem mestu pod Uršljo Janez Gradišnik preživel 16 svojih otroških in mladostniških let.

Menedžerka (III. del)

Milena J. Cigler

Onega dne pride Mateja po stopnicah, za njo pa prikrevlja simpatična starka z dolgodelnim cuckom in neko vrano v kletki, ki vrešči na vse pretege. »Teta, dajte vrano pustiti spodaj, na zamrzovalni skrinji, psa ...« »Psa pa ne dam, povsod je z mano!« jo prekine tetica in smo se morali pač sprijazniti, da je čakal pred vrati jedilnice in renčal na nas ter kazal redke rjave zobe (skoraj je bil podoben svoji gospodarici).

»Torej,« prične Mateja, naša menedžerka, svoj nagovor, »teta bo prespala pri vas, zjutraj pa pridem ponjo in jo peljem v zdravstveni dom po recept, ker ima težave s prebavo.

»Ali jo boš nazaj tudi pripeljala?« se ustrašim. »Ne, samo prespala bo tu, ker moja mama ne prenese te vrane, ki skaklja po eni nogi po dvorišču in ji puli sadike rož, da ji gredo kar lasje pokonci.« »Kako pa je vrani ime?« vpraša Martina? »Džeki jo kliče tetica,« pove Mateja.

Nekako smo se sprijaznili z nenavadnim obiskom in teti smo se še prav nasmejali. Dan bi se dobro končal, če ne bi zvečer naš pes, ki je nekajkrat večji od njenega, zagrabil Džekija za vrat in uboga vrana je od strahu skoraj spustila dušo, tetico pa smo morali naphati s pomirjevali, da je lahko zaspala.

Zjutraj je Mateja že navsezgodaj trobila na gozdnem ovinku in midve z Martino sva že tlačili napol živo vrano in počesanega kužka (kužka je sfrizirala vnukinja Neja) ter »betežno« teto v avto in že so izginili za ovinkom. Nadaljnje dogajanje pa je opisala Mateja, ko se je vrnila brez nenavadnih gostov.

Teto je peljala najprej k zdravniku in tam je bilo vse v redu, če odštejemo, da je vrana Džeki oživela in izpuli taščine jezike iz korita za rože in eni gospe »scufala« klobuk iz kitajske slame. Iz tega je pouk, da je kvaliteta naših klobukov neprimerljiva. Pes je bil dokaj miren, le ko so se odprla vrata čakalnice, je to hitro izkoristil, smuknil notri in se polulal ob koš za smeti.

Zdravnik je brez problema napisal recept za en zaboj donata, ki ga mora tetica spiti na mesec, da njena prebava funkcionira. Problemi so se začeli na drugi strani ceste, kamor je Mateja odpeljala teto, psa in vrano. Na zavodu, kjer bi morali tetici izstaviti naročilnico za zaboj donata, o tem niso hoteli niti slišati. »Kaj ste znoreli, mi ne vemo, kaj boste vi s tem donatom počeli, kje je garancija, da ga boste vi pili

Ploščo Janezu Gradišniku sta odkrila Meležnik – Štefan Merkač (levo) in ravenski župan Tomaž Rožen

Nadaljevanje na str. 20

...« so komplicirali in nazadnje je teta izgubila živce in jim ukazala: »Potem pa prosim, naj gre nekdo po zaboj donata in ga bom hodila vsak dan k vam piti sem na zavod. Poslali so neko pisarniško uslužbenko, tačas pa je teta odprla kletko, da bi videla, ali je Džeki še živ. In še kako živ je bil. Zletel je iz kletke in pričel skakati po papirjih na pisalnih mizah uslužbenk in jih veselo cefrati na koščke. Potem je skakal po tipkovnici in napisal zanimivo sporočilo za ljubljanski Zavod za zdravstveno zavarovanje.

Tačas, ko so lovili živahno vrano, se je pes lotil usnjenih prevlek stolov v pisarni, saj mu nihče ni ponudil kaj za pod zob. Ko je tetica končno prišla do donata, je izjavila, da mora pol ure po zaužitju na potrebo in da mora ves čas, ko čaka na »izdelek črevesja«, šumeti v kakšnem umivalniku voda. Tako so prisilili vratarja, da je iz vedra v sosednjem prostoru za čistilke vlival vodo v sifon, a ker to ni pomagalo, se je morala mlajša uslužbenka iz pisarne peljati v Pliberk v lekarno po vakuumsko črpalko za klistir, ker pa je na hodniku trčila na direktorja zavoda in je ta hotel vedeti, kam gre, se je zgodil preobrat. Tetico so s psom, z vrano in zabojem donata vred s kombijem - last zavoda - ročno dostavili do njenega hišnega praga in ji obljubili vsakomesečno dostavo te ljubljene pijače.

Iščem hudobno taščo

Taščo imam,
a jo kličem mama
in nobena hudobija o taščah
pri njej ni priznana.

Čudno,
tudi mož svojo taščo
mama kliče
in komaj čaka,
da greva k njej v Libeliče.

Tudi moje hčerke
tašče imajo,
se z vsemi razumejo
in sproščeno klepetajo.

Vse tašče v naši družini
so dobre, pridne in poštene
in v naši družbi
vedno zaželeni.

Le kje potem hudobne tašče živijo,
da ob njih lasje pokonci stojijo?

Irma Marija Zajc

Predstavitvev gosta Đorđa Radovića

Vančy

druge samostojne pesniške zbirke. Zbirko mu je pomagala izdati Srbska skupnost v Ljubljani. Naslovil jo je Nešto lično, kar pomeni Nekaj osebnega in prav to želim: da se nekaj osebnega dotakne tudi vas, dragi prijatelji poezije!

Đorđe bere svojo poezijo; levo Vančy, desno ob njem Milena J. Cigler

V petek, 9. aprila, je v z obiskovalci dodobra napolnjenem hotelu v Traberg centru v Dravogradu potekala predstavitve druge samostojne pesniške zbirke Đorđa Radovića. V uvodu je prisotne pozdravil predsednik Kulturno literarnega društva Beseda iz Dravograda g. Janez Jurič. Iz svetovne literature je prebirala Milena Cigler, iz slovenske Martina Cigler, članci Literarnega društva Beseda, avtor pa je iz svoje pesniške zbirke v maternem jeziku prebiral svoje pesmi, v slovenskem prevodu pa jih je nato prebral Vančy. Mesec april je mesec, v katerem še posebej izpostavljam knjigo, knjigo, kot pisni vir komunikacije, je pa tudi mesec, v katerem v svetovnem merilu še posebno mesto nosi poezija.

Pisana beseda nas sicer, če jezika, v katerem nas nagovarja, ne poznamo, nekoliko ločuje, a ob primernem poznavanju le-tega ali ustreznem prevodu je to stopnica do poznavanja druge kulture, drugega naroda, ljudi in običajev. Podobno velja tudi za poezijo, a tu je že drugače. Kar spomnimo se, slišali smo lepo pesem, ki se nas je dotaknila. Čeprav čisto do potankosti nismo razumeli vse njene vsebine, nam je bila vseeno všeč in je še dolgo po slišanjem odmevala v našem srcu; da, prav ste prebrali, v srcu, kajti pesem se posluša s srcem. Upam, da se je poezija našega gosta Đorđa Radovića tudi dotaknila src prisotnih, saj je tudi jezik – srbski – kar mnogim dobro poznan, pri večini predstavljenih pesmi pa je bilo poskrbljeno tudi za dober prevod.

Đorđe je rojen v Brataču pri Nevesinju in je še mlad, takoj po diplomu, prišel v

Slovenijo, se zaposlil v Marketingu Železarne Ravne na Koroškem in tu živi in ustvarja že od leta 1981. Prvo samostojno pesniško zbirko ob prevodu Jaše Zlobca – Moja senca je izdal leta 1987 na Ravnah na Koroškem. Piše in sodeluje v literarnih revijah v Sloveniji in Hercegovini. Prisostvovali smo promociji izdaje njegove

Đorđe Radović

Nekaj osebnega

Še je živa
ta ognjena kača!
Še je čas
pohodil ni.

Pozabe spoznati noče
dokler je sonce,
ki vstaja in vstaja,
v grob se ne daje!

Če imel bi

Rad imel bi
velika krila,
krila do neba,
da razprem jih,
in odletel bi tja,
kjer žito na kamenju kli.
Rad imel oči sokola,
da videl bi
dozorevanje muke vaške te
na kamenju »zavijača« mojeg.
In rad vedel bi,
ali še zori
ta klas moj.
O žito! Moje, dozori že čim prej.

Prevod: Janez Jurič

Petnajst let večerov ob treski ali Večer z Jožetom Lodrantom

Ajda Vasle

Aprila 1995 je Marijan Mauko v Mežici prvič povabil na literarni večer ob treski (trski, vpeti v čelešnik – ob prižgani treski so se nekdanj pripovedovalci zgodbe in se danes bere literatura). Takrat so bili tovrstni večeri v Mežici novost, v zadnjih petnajstih letih pa je branje poezije in proze ob svetlobi treske postalo stalnica mežiškega kulturnega dogajanja.

Stojijo od leve: Franc Čepin, Peter Peruzzi Marjeta Tasič, Dorica Vasle, Janja Gradišnik, Ajda Vasle, Domen in Lovro Vreš, sedijo Mojca Oderlap, Jože Lodrant, Stanko Lodrant in Marijan Mauko

Marijan Mauko na prvem večeru ob treski

Na prvem večeru ob treski so pesmi Marijana Mauka brali Mojca Oderlap, Pavlina Krof in Marjan Sušnik, razstavljal je akademski kipar Andrej Grošelj, godli pa so člani Tria Majde Gunžar. Petnajst let kasneje še vedno prirejamo literarne večere in za obletnico smo 23. 4. 2010 v goste povabili Jožeta Lodranta, upokojenega mežiškega župnika, pisatelja in svetovnega popotnika. Predstavil je svoji knjigi Nabrani spisi in Nemirni časi, zbirki spominov, pripovedi in razmišljanj. Na njemu lasten, zvit, duhovit in živahen način je avtor pokomentiral knjigi in vzbudil navdušenje – ne le zaradi zares odličnih besedil, ampak tudi zaradi duševne in telesne čilosti pri častljivih 84 letih. Odlomke iz knjig Nabrani spisi in Nemirni časi ter Maukove pesmi so brali Mojca Oderlap, Marjeta Tasič, Dorica Vasle, Janja Gradišnik, Marjan Sušnik,

Lovro Vreš in Peter Peruzzi, oglasila se je harmonika Franca Čepina. Domen Vreš je skrbel, da je bila projekcija fotografij iz albuma Jožeta Lodranta ob pravem času na pravem mestu, program pa je povezovala Ajda Vasle. Svoj delež spominov sta pridala Marijan Mauko in Leopold Korat. Zvesta publika večerov ob treski se je ob čebljanju, jedachi in pijači zadržala pri Krebsu dolgo v večer. Naj bo še velikokrat tako!

Franc Čepin s harmoniko

Janja Gradišnik, Mojca Oderlap, Jože Lodrant, Ajda Vasle, Marijan Mauko

Azra Širovnik v knjižnici Dravograd

Milena J. Cigler

Ob svetovnem dnevu knjige, 23. aprila, je v knjižnici Dravograd potekala zanimiva prireditev. Gostili smo pisateljico Azro Širovnik iz Ljubljane. Knjižnica je njeno predstavitev obogatila še s podelitvijo »dedkovih bralnih značk«, katere je na koncu delila gospa Azra, in to kar lepemu številu »dedkov in babic«. Azra nas je osvojila s svojim šarmom, melodičnim glasom, bistroumnostjo in ne nazadnje z lepoto. Govorila je o svojih knjigah, najbolj se spominjam knjige Bog ima živce, katero sem brala pred približno desetimi leti. Bolj znana pa je po kasneje napisanih romanih: Taščca, Za ovinkom zakona, Na hrbtu črnega žrebca.

Azra levo, desno Janja Širnik

Julija Šegula s flavto

Povabljeni so z zanimanjem prisluhnili pisateljici

Povedala je, da je bilo njeno otroštvo izredno srečno in bogato z doživljaji. Oče je bil profesor književnosti in pisatelj, vanjo ji je bilo tako rekoč položeno v zibel. Vendar se je po končani maturi odločila za ekonomijo in vleklo jo je v svet, tako da si je za študij izbrala Ljubljano. Po poroki je nekaj časa z možem in hčerama preživela v tujini (Nizozemska) in ker je takrat prekinila službo, je bila nezadovoljna in čutila je, da želi iz sebe nekaj narediti in ljudem marsikaj povedati, zato je pričela pisati. Najprej dnevnik, potem pa je to pisanje raslo in raslo in pričela je izdajati romane. Njeni romani so zelo berljivi, skoraj bi lahko rekli, da so v knjižnicah zanje vrste. V čem je skrivnost uspeha?
»Predvsem sem iskrena do bralcev. Opisujem resnične zgodbe, seveda jih

literarno 'obdelam', in predstavljam probleme, ki so občečloveški.«
V njenih romanih je veliko ljubezni, saj je tudi v življenju ljubezen gonilo vsega, bolj kot gon za preživetjem, je bil njen odgovor.
»Na začetku, ko se poročiš, je vse tako idealno, da plavaš v ljubezenskih sanjah, potem, skozi leta, pa se veliko stvari spremeni, o vsem tem pišem.« Azra je govorila tudi o svojih hčerah in vzgoji, ki jo je izvajala, da sta odrasli v zreli osebnosti. »Prvo vodilo pri vzgoji je objem,« je rekla. Seveda mora otrok čutiti, da ga spoštujes. Z njima ima zgrajen pristen prijateljski odnos in to jo osrečuje. V planu ima roman, seveda ne samo enega, če bo po sreči. Zaželimo ji še veliko ustvarjalnih let!

Pitna voda (2), slovenjgraški vodnjaki (»štepihi«)

Jože Potočnik, prof.

Hubert Dolinšek, univ. dipl. inž. gozd., nekdanji direktor Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, redni sodelavec Viharnika, me je z zapisom Pitna voda v aprilski številki spodbudil, da spomnim naše bralce na to, kako so se meščani Slovenj Gradca oskrbovali z vodo v preteklosti. Dolinšek je med drugim zapisal, da ima slovenjgraški vodovodni sistem 265 km vodovodnega omrežja in oskrbuje s pitno vodo 70 % prebivalcev mestne občine Slovenj Gradec in občine Mislinja. Vsa voda prihaja iz podzemnih virov in je zelo kvalitetna. Seveda so to novejši podatki.

Kako pa je bilo to v preteklosti v Slovenj Gradcu?

Mesto je znano po izjemnem in bogatem vsestranskem razvoju. Posebno skrb so meščani posvečali tudi dobri pitni vodi, ki so jo črpali iz javnih vodnjakov ali »štepihov«, ki se jih spominjajo starejši. Kaj je vodnjak? »Vodnjak je zaprt prostor, navadno v zemlji, za zbiranje večjih količin pitne vode, tudi naprava za črpanje in natakanje vode. Znanih je več vrst vodnjakov: razlikujejo se po lokaciji oz. legi v prostoru, lastništvu in namembnosti, času nastanka, velikosti in obliki, načinu gradnje in gradivih, tehniki dvigovanja vode ter pogeografski razširjenosti posameznih tipov in izrazih zanje.« (Enciklopedija Slovenije, 14. zvezek, 2000).

Slovenj Gradec je dobil mestne pravice že leta 1267, daleč v srednjem veku. Nekateri zgodovinarji poročajo o mestnem vodnjaku že leta 1380, kopališče se omenja 1498, sredi 16. stoletja je v mestu živelo 43 družin, leta 1612 pa so našli 94 hiš. Osrednji Glavni trg je imel tri javne vodnjake (»štepihe«). Prvi je stal v bližini gostilne Avgusta Güntherja, kar je razvidno na fotografiji. Pozneje so hišo kupili slovenjgraški zadružniki, nato Druškoviči, kjer se je v Narodnem domu krepila slovenska narodna zavest. Sedaj so tu prostori NLB. Nad jaškom je lesen obod. Vodnjak je sestavljen iz črpalke in kovinske cevi, ki je zabita v prodnato zemljo. Nad jaškom sta lesen kvadraten obod in črpalka. Bralce opozarjamo, da je ob vodnjaku še utica, mestna tehničnica, ki so jo pozneje premestili v Sejmiško ulico in ostala je le v spominu starejših.

Del glavnega trga ob koncu 19. stoletja; vodnjak in mestna tehničar

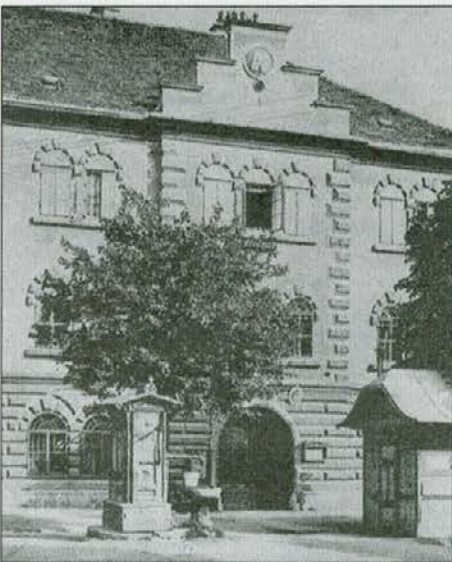
V atriju gradu Rotenturn je lepo viden vodnjak in okrog 200 let stara lipa, ki je hiralala in so jo odstranili aprila 2010 ter posadili novo. V Rotenturnu so obiskovale osnovno šolo številne generacije od leta 1901 do 1967.

Sredi 20. stoletja je pred banko še ohranjena ljudska kultura

Ostank vodnjaka pred »ubožno hišo« v bližini p. c. sv. Duha (špitalska cerkev)

Drugi vodnjak je stal pred mestno hišo, v kateri je uradovale županstvo, okrajno glavarstvo in sodišče. Tretji »štepah« je bil pred nekdanjo Sekavčnikovo hišo, sedaj Mladinsko knjigo.

Cerkvena ulica, 15. 10. 1902, spredaj star vodnjak. »Kmetijo smo prodali in v mestu kupili majhno hišo v Cerkveni ulici, sedaj Meškovi. Voda je bila v vodnjaku na ulici, kjer smo jo morali črpati ... Reka Mislinja je bila čista, zdrava in pitna. Za kohanje je bil primeren tolmun ob jezcu, dober kilometer iz mesta. Za plavanje ni bilo dovolj prostora, le za skoke na glavo ...« (Dr. Franc Tretjak: Iz črne kuhinje na Luno, spomini, tipkopis, zima/pomlad 2008/09)

V Cankarjevi ulici so se oskrbovali z vodo iz vodnjaka, ki je stal med Debelakovo in Pruševo hišo. Štepah so odstranili leta 1970. (Na fotografiji je Kristina Cajnko)

Meščanska šola je imela svoj vodnjak. Z obnovo in dograditvijo stavbe za gimnazijo in zdravstveno šolo o vodnjaku več ni sledu (2002). Poleg javnih vodnjakov v mestu so imeli mnogi Slovenjgradčani »štepah« na dvoriščih, v kletnih prostorih in nekateri tudi v kuhinji. Slovenj Gradec je dobil prvi vodovod leta 1958.

Vir.: Potočnikova domoznanska zbirka

Posaditev nove live v Rotenturnu

Peter Cesar, dipl. inž. gozd.

Stara lipa, ki je atrij gradu Rotenturn krasila okrog 200 let, je bila zaradi večkratnega udara strele močno poškodovana. Po oceni profesorja dr. Primoža Ovna iz Ljubljane ter strokovnjakov Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Maribora, bi bila sanacija live predraga in zelo tvegana, zato so soglasno predlagali njeno odstranitev.

Osnovni podatki so pri koreninah

O simbolnem pomenu live na dvorišču Rotenturna sta spregovorila Matjaž Zanoškar, župan MO Slovenj Gradec, in Janez Bauer, predsednik čebelarskega društva Slovenj Gradec.

Novo lipo smo ob prisotnosti župana Mestne občine Slovenj Gradec, Matjaža Zanoškara, članov občinskega sveta, članov Čebelarskega društva Slovenj Gradec in Mislinja in predstavnikov Turističnega društva Slovenj Gradec zasadili v čast 90-letnice društva čebelarjev in 22. aprila, svetovnega dneva Zemlje. Naj bo ta lipa tudi pomnik na uspešno izpeljano največjo očiščevalno akcijo v naši zgodovini »Očistimo Slovenijo v enem dnevu«.

Šoferske zgodbe

Črešnarjev Pepi

Marjan Čuješ

V moje življenje je posijal kot sončni žarek že v zelo rani mladosti. Le deset minut hoda od mojega doma je stala v strmem bregu njegova domačija, ki je bila v resnici bajta, tako kot naša. Le borna steza ob potočku je vodila do tja in še danes ni drugače, ker ceste v tisto strmino pač ni mogoče speljati. Današnji lastnik tiste lesenjače pa si je uredil tovorno žičnico in tudi bajto tako pozidal, da ji sedaj s ponosom rečemo hiša.

Tam je živel Jože Črešnik s svojo mamo Nežko in dvema sestrama, Bernardo in Marinko. Njegov oče je padel v partizanih že v začetku vojne, mama pa tudi z drugim možem ni imela sreče, saj je kmalu umrl. Ostali so sami in le mamine pridne roke in njena iznajdljivost so pripomogle, da niso živeli slabše kot pa večina drugih revežev takratnega časa. Spoznala sva se v otroškem vrtcu, kamor je začel prihajati z zamudo, čeprav sva rojena v istem mesecu in istega leta. Za zamudo je bila kriva otroška igra, zaradi katere je komaj ostal živ. S sestrično sta se lovila po mali kuhinji in ker se ji je hotel skriti pod mizo, je namesto roba mize zgrabil za skledo pravkar kuhane krompirjeve juhe, ki je stala na mizi in si jo zilil nase. Le po glavi ni bil opečen, hrbet in noge pa so se v trenutku spremenile v velike mehurje. Teta, ki je bila ravno takrat na obisku, je v telesce, ki se je v velikih mukah zvijalo pod mizo, treščila vedro mrzle vode, kar ga je rešilo gotove smrti. To je izjavil takratni primarni bolnišnice v Črni dr. Ramšak, medtem ko je odstranjeval mehurjasto kožo s telesca, čeprav v tistih časih opeklin še niso hladili z vodo tako kot danes, ampak le mazali z oljem. Kako pa opekline boli, je pa verjetno vsak izmed nas že kdaj izkusil.

Kot sem že povedal, sva se spoznala šele v vrtcu, kamor sem moral zahajati v kljub velikemu odporu. Nemške oblasti v tem pogledu niso poznale milosti. Kadar me je utegnil spremljati oče, se nisem upal upirati, ko pa je šla z menoj mama, so me vzgojiteljice komaj obvladale. Zaradi tega je bilo zelo hudo tudi mami, saj je vedela, da bom kaznovan.

Že uvodoma sem dejal, da se je s prihodom Pepija v vrtec moje življenje popolnoma spremenilo. Čeprav sva bila stara komaj pet let, naju ni bilo treba več spremljati in postala sva nerazdružljiva kot »rit in hlače«, kakor se je rada izrazila njegova mama. Postala sva zelo ubogljiva in storila sva vse, samo da so naju pustili skupaj. Čeprav me po rasti ni dohajal, me je pa po pogumu prekašal. V vrtcu je včasih namesto mene na skrivaj pojedel kolerabo iz zelenjavne juhe, ki se je meni tako upirala, in me tako rešil pred kaznijo. Na nekem sprehodu smo fantje stopicali po betonskem robniku, ki je ločeval stezico od malega potočka oziroma mlake, in opazovali žabje paglavce in pomladne zvončke. Med naju se je vrnil fantek, ki je kmalu končal v mlaki in vokal na ves glas. Ker vzgojiteljica ni mogla ugotoviti, kdo od naju ga je pahnil v mlakužo, sva bila zaprta oba, medtem ko so drugi lahko odšli domov. V temačni kleti sva objeta čepela na premoagu, poslušala rožljanje verig in rjojenje Luciferja, ki je kmalu pokazal svoje rdeče roge skozi lino. Ker nisva dovolj glasno jokala in obljubljala, da bova pridna, se je v odprtini pokazala še kača in sikala proti nama. Pepi mi je zašepetal, da vidi v

Mama Nežka z Jožkom in Bernardo

kačjem gobcu roko, ter na njej prstan in da to ni prava žival. Jaz mu nisem verjel in sem jokal še bolj na glas, kajti če je kača požrla vzgojiteljico, potem bo tudi naju. Ščasoma pa me je strah pred zloglasno kletjo le minil, in to po zaslugi obeh, Pepija in fantiča, ki je pripomogel, da sva bila skupaj zaprta. Ta fantek je bil Filip Lagoja - Lipi, ki je bil nekaj let tudi naš sodelavec na skupnem podjetju, saj je urejeval ceste na območju TOK Ravne. Hiša, v kateri se je vse to dogajalo, še vedno stoji, v njej pa so po vojni uradovali in stanovali cariniki. Pa tudi steza in potoček za to hišo še vedno vodita tja dol proti farni cerkvi na Prevaljah, kamor smo hodili na sprehode, zato so tudi travme iz otroških dni še vedno žive.

Le eno leto sva hodila skupaj v isti šolski razred, potem pa ne več, zato pa sva vsako popoldansko uro še bolj izkoristila. Najprej sva vse postorila pri nas doma, nato pa še pri njem. Pri naši hiši je bilo dovolj otrok, zato so mene lahko pogrešali, Pepija so pa doma čakale številne naloge. Ko je šla mati na dnino k bližnjemu kmetu, je doma pazil na svoji sestrici in po potrebi odnesel mlajšo sestro materi, dokler jo je še dojila, pozneje pa jim je hrano pripravljala sam. Ko so deklice že lahko hodile z mamo po njenih opravkih, ga je pa po vrnitvi iz šole na mizi čakal listek z različnimi delovnimi nalogami: »Pepi, poberi premog v potoku in ga znosi domov, nalomi jesenove vršičke in jih daj sušit, pojdi v gozd po smrekove storže za kurjavo, odženi kozo na pašo in pazi, da ne bo ušla med fižolovke ...« Ob hiši ni bilo nobene trave, zato so morali vso krmo poiskati v gozdu, prav tako tudi drva in suhljad. Na srečo je takrat deloval še rudnik na Lešah in tisto odpadno jalovino je ob vsakem večjem neurju odplavilo. Na dnu potočka smo potem pobirali lepo oprane koščke premoga ter jih nosili domov v hrib. Pri teh opravilih sem rad pomagal, saj sva vmes našla tudi čas za igre in iskanje gnezd. Pepiju ni bilo nobeno drevo previsoko in nobeno gnezdo dovolj skrito, zato smo imeli pri obeh hišah vedno udomačene kakšne vrane ali šoje, v veliko veselje otrok. Kaj je bilo lepšega kot pa stopiti na prag in zavpiti: »Šek, šek,« pa je že od nekdaj priletela šoja in planila naravnost v skledo na mizi, pobrala iz nje kak krompir in odnesla plen na bližnjo vejo.

Če je pri tem pustila na mizi kak svoj izdelek, smo ga pač hitro odstranili, da ga ni opazila mama, kajti kakec na mizi je pač kakec, pa četudi le od ptiča.

Pepijeve mama je bila v vseh delih zelo spretna ženska. Otrdeli laketi na roki ni bil ovira, da se ne bi lotila vseh domačih del. Izdelki iz volne niso bili le za dom, temveč so za njimi radi posegali tudi drugi. Izdelovala je vence, umetne rože, pa poročne in svatovske šopke iz raznobarnve svile. Tudi pri teh opravilih smo otroci že pomagali. Skrbeli smo za steljo in mah, pa za žico, potrebno za šopke, ki smo jo našli na jalovini ob gradnji vodnega rova za reko Mežo. Tiste kose mehke žice, ki je služila za miniranje, smo lepo očistili, jih navili na dolge pletilke in iz teh dobljenih spiral je mama izoblikovala rožice, na katere smo potem ovijali raznobarno svilo. Večeri pri Nežki, kot smo klicali prijateljstvo mamo, so bili v našem otroštvu zelo lepi, pa tudi koristni. Medtem ko smo ji pomagali pri teh drobnih delih, nam je pripovedovala različne pravljice in prigode iz življenja. Pa tudi glasno brati in moliti smo se naučili. Ko so začele izhajati zgodbe o Winnetouju ali o vitezu Levjesrčnemu in Robinu Hoodu, smo kar tekmovali, kdo bo bral. Pri rožnem vencu pa nismo bili tako zagreti in Pepi je med odgovarjanjem večkrat zaspal. Jaz sem ga na lahno suval še po končani molitvi, ko se je na moje veselje odzival s »sveta Marija mati božja« in spal dalje. To moje ravnanje mi je vrnil pri verouku, tako da je pri očenašu namesto stavka »in prosi za nas grešnike«, tiho izrekel: »In prosi za nas Črešnike,« kar je bilo mojim ušesom sicer smešno, kaplanu pa ne, zato me je na Pepijevo veselje stresel.

Je pa bila Nežka tudi stroga in je za te namene imela pri hiši vedno šibo. Če je prišel fant domov s strganimi hlačami, jih je moral sleči, nastaviti ritko in prositi odpuščanja. Velikokrat sem bil za njegovo kaznovanje kriv jaz, vendar me nikoli ni izdal, zato sem mu pa potem še bolj vneto pomagal pri njegovih opravilih. Drugih otrok se njegova mati ni dotaknila, čeprav je vedela, da pri njegovi kazni nismo bili nedolžni. Nekoč sva žagala drva in pazila tudi na kuro, ki je bila zaprta v drvarnici, ker ni hotela znesti jajca tam kot druge. Ko je pogledal, kaj počenja kura, mu je le-ta ušla skozi priprta vrata, on pa s krepelcem v roki zanj. Kmalu je prišel nazaj zelo prestrašen in potožil je: »Kuri sem v riti jajce strupal!« Takoj sem mu predlagal, da bom stekel na svoj dom in prinesel drugo jajce, še prej pa morava kokoš uloviti.

Najprej sva odstranila sledi in luščine od nesrečnega jajca, ki ga je kura pravzaprav splavila, saj jo je krepelce, ki ga je v svoji nemoči vrget zanj, zadelo prav na tisto občutljivo mesto. Šiba ta dan ni pela pa tudi po novo jajce mi ni bilo treba, saj sva našla kuro in gnezdo z njenimi jajci v bližnjem grmovju. Mama je bila najdbe zelo vesela in naju je pohvalila, kura je bila pa verjetno tudi zadovoljna, saj je lahko potem v miru poskrbela za nov zarod. Tokrat pri nesreči s kuro nisem bil jaz kriv, ko pa je Pepi s fračo zadel racmana, ki se je šopiril v nekem tolmunu med svojimi račkami, pa nisem bil nedolžen. Stavljal sem, da ga na tako daljavo ne more zadeti, ko pa je racak razširil krila in skril glavo pod vodo, pa na stavo nisva več pomislila, temveč sva jo ucvrta po najbližji poti domov in bila nato v naslednjih dneh zelo pridna. Ali si je racman opomogel, nisva vedela, pa tudi poizvedovati o tem si nisva upala.

(Se nadaljuje)

Prijatelja za vedno - stara dvajset let; levo Pepi, desno Marjan

Tukaj, nad njegovim domom, sva nekoč lovila kokoš

NAGRADNA KRIŽANKA

		NAZOR	SKRBI ZA RED	ŽELATINA IZ ALG	VPRASA-LNICA	SVETLO ANGL. PIVO	
	OKONČNI PRI ŽABI						IVAN CANKAR
	STOJALA ZA KNJIGE						
	ZNAMENITI SIR						
	DARILO				HRBET	NADALJ. GESLA	
	ORANJE			LAURENT SAINT LEINO EINO		▼	VRTENJE OSI ZEMLJE
	MESTO NA FLORIDI	BLOCH ERNEST	MESTO V MEHJKI TODOR ŽIVKOV				
	MAJHEN ZAJE-DAVEC	SKORAJ	POSEČI V KAJ	ČASOVNI RAZVOJ ČESA	HADRI-JAN INOCENC	SUROVA SVILA	▼
DOSEŽEK						PJAČA STARIH SLOVA-NOV	
PREBI-VALCI ŠKOTSKE						OTROBI	
	RAST TRČ NA BORZI PASCAL BLAISE				OCHOA SEVERO	DELO NAJE-TIH DEL KONEC OTOKA	
PREROD							
NADAL. GESLA	▶						
						STAROČE-RKVENO-SLOV. GLAS	
						MINATI IVAN	EMIL NAVI-NŠEK
							NADAV PLADENI
							AKTINU
							VASTE ILKA ERNST MAUCH
						AVTOR: ANA HUDE-KNIK	HRV. PRIMOR. MESTO ŽVEPLO
						POLNE-ZUSKO OTUČJE	

Rešitve GESLA pošljite na naslov uredništva Viharnika – Vorančev trg 1, 2380 slovenj Gradec

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE

Geslo rešitve nagradne križanke objavljene v prejšnji številki je: VELIKONOČNI PRAZNIKI PIRHI

Izmed prispelih rešitev smo izžrebali tri. Prejeli bodo knjižne nagrade in sicer:

- 1 knjigo Iz pekla avtorja Marjana Jermana (s podpisom avtorja) prejme: Janez RAMŠAK, Sp. Javorje 15, 2393 Črna na Koroškem
- 2 knjigo Pisane buče avtorice Tatjane Krejan Košan prejme: Zofija GOMBOC, Mariborska 67, Dravograd
- 3 knjigo Prispevek k zgodovini turizma v Slovenj Gradcu in Mislinjski dolini avtorja Jožeta Potočnika prejme: Milka Štolcer, Francetova 22, 2380 Slovenj Gradec

Nežki Komprej v spomin

Minilo je že leto dni,
ko tiho zapustila si nas ti,
častila vedno Marijo, majniško kraljico, si,
odšla od nas prav v tem času si.

4. maja mineva leto dni, odkar si nas
zapustila, predraga mama in babica Nežka
Komprej. Kruta bolezen te je mnogo
prezgodaj iztrgala iz naše sredine. Za tabo
ostaja boleča praznina v naših srcih.

Letos avgusta bo minilo tudi 35 let od
tragične smrti očeta in dedija Rudija
Kompreja. Dragi ati, še vedno se te
spominjamo in obiskujemo tvoj prerani
grob.

Hvala vsem, ki postojite ob njunem grobu,
jima prinašate cvetje in prižigate sveče.

Zelo vaju pogrešamo!

Vajini otroci: Mirko, Cvetka in Andreja z
družinami

Vedno, kadar sem se srečal z Mirkom, sem
izvedel kaj zanimivega o življenju „olcarjev“
ali gozdnih delavcev, ki so po letu 1945 delali
v gozdovih Uršlje gore. Mirko je rastel sredi
gozdov. Že kot petnajstletni fant se je
zaposlil pri takratni „gozdni“ (GG Slovenj
Gradec). Nekdaj so gozdni delavci stanovali
v gozdarskih hišah sredi gozdov. Mirko je
takrat stanoval pri Godcu pod Uršljo goro.
Tam je spoznal prijetno Prekmurko Slavko,
ki si je služila kruh kot kuharica gozdnim
delavcem. Mirko jo je vzljubil in vzela sta se.

Leta 1961 sta pričela v Kotu graditi hišo, v
katero se je čapelnikova družina preselila
leta 1963. Mirko je ob veliki pomoči žene
skrbel za sina in hčeri. Rad je imel gozd,
spoštoval je les. Znal ga je oblikovati. Med
prvimi je imel motorno žago. Obdelati je
znal tudi smrekov „pac“ ali zavito smrekovo
vejo. Bil je zelo dober rezbar. Z rezbarjenjem
si je krajšal čas kot upokojenec. Leta 1981 je
stopil med gozdarske upokojece. Dobro je
poznal tudi gozdne živali, saj je bil dolga leta
član Lovske družine Jamnica – Prevalje.
Mirko pa je v naravi užival tudi kot umetnik.
Imel je celo svojo kamero, lotil se je tudi
režiranja. Rad pa je tudi kaj narisal.

Bil je poln energije in volje do življenja, kar
pa je zadnja leta zaradi bolezni izgubljal!
Večni mir je našel februarja letos v svoji
lovski sobi!

Gorazd Mlinšek

vsesti se na svoj motor in se zapeljati po
gozdnih cestah, da je še pravočasno odmašil
cevne propuste in očistil dražnike
hudourniških nanosov. Med sadnjo in
drugimi gojitvenimi deli mi je pogostokrat
pripovedoval zanimive dogodke, ko je še kot
sekač delal v uršljegorskih gozdovih. Rad se
je spominjal doživetij iz svoje mladosti pri
Krvavcu v neposredni bližini Uršlje gore.
Njegov življenjepis mi lepo predstavila
tonijeva žena Marija.

Tone se je rodil 5. junija 1932 pri Krvavcu,
zato so ga klicali tudi Krvavčev Toni. Bil je
najstarejši otrok v veliki družini. Že v
zgodnji mladosti je moral poprijeti za težka
dela v gozdu, kamor je kljub slabotnosti
odšel z očetom. Poprijel je za žago in sekuro.
Brez težav je izvajal dela, ki so mu jih določili
takratni delodajalci. Zelo zgodaj si je pričel
služiti kruh. Omogočil je lepše življenje
mlajšim bratom in staršem, saj je bilo
življenje v tistih časih zelo težko. Ko je
dopolnil dvaindvajset let, je šel k vojakom v
Črno goro. Po končanemu služenju
vojaškega roka se je ponovno vrnil v gozd,
kjer je nadaljeval službovanje. Kljub
težkemu delu, je Toni našel čas tudi za
zabavo. Šestindvajset let star se je poročil.
Pod Uršljo goro so se mu rodili štiri otroci.
Otroci so rastle, pot v šolo bi bila zelo dolga,
zato se je Toni z družino večkrat selil. Tudi za
njega bi bila pot v službo predolga, saj je
postal delovni invalid. Ustalili so se v dolini
na Ravnah na Koroškem. Delal je 41 let,
zaslužno upokojsko dobo je preživel ob
robu Navrškega vrha, kjer je posadil mnogo
sadik gozdnega drevja. Zaradi bolezenskih
težav se je Toni v tem času težko vračal k
svojim drevesom v gozd. Skoraj po
osemisedemdesetih letih je bolezen
pretrgala njegovo življensko pot doma, v
bližini stare lipe, v senci katere je rad
počival.

Gozdovi na pobočjih Uršlje gore lepo
rastejo, polni so življenjske moči. Veliko je v
njih dreves, katerim je prav Toni s pomočjo
gojitvenih in varstvenih ukrepov pomagal,
da so zrastle v vitalna in lepa drevesa.
Spominjala nas bodo na prijetna druženja
Tonijem!

Gorazd Mlinšek

Mirko Čapelnik

1935–2010

Z Mirkom Čapelnikom, upokojenim
gozdnim delavcem iz Kota pri Prevaljah,
sem se prvič srečal leta 1985 ob spoznavanju
državnih gozdov v takratnem revirju
Navrški vrh, ko sem pričel v državnih
gozdovih črnjanskega gozdarskega obrata
GG Slovenj Gradec z delom referenta za
gojenje in varstvo gozdov. Zelo pomembno
je poleg spoznavanja gozdnega prostora in
njegovih zanimivosti, da spoznaš tudi ljudi,
ki so delali, ustvarjali in oblikovali današnji
gozd. Njihova razmišljanja in podajanja
zanimivosti so nam lahko v veliko pomoč pri
delu z gozdom danes.

Tone Mravljak

1932–2010

Oziram se proti Uršlji gori, Krvavcu v Kotu,
sprehajam se med mladimi gorskimi javorji
na Navrškem vrhu, vozim se po gozdnih
cestah revirja Uršlja gora in se spominjam
nekdanjega sodelavca Toneta Mravljaka –
gozdnega delavca GG Slovenj Gradec. Vso
njegovo življenje je potekalo v zavetju
gozdov Uršlje gore in Navrškega vrha. S
Tonijem sem se spoznal leta 1985 v TOZD za
gozdarstvo Črna na Koroškem. Takrat je
zaradi zdravstvenih težav izvajal lažja
gojitvena dela, skrbel pa je tudi za gozdne
ceste. Tudi med nevihto mu ni bilo težko

Franc Mori

1922-2010

V oseminosemdesetem letu starosti se je od svojega doma in od svojih najdražjih poslovil mož, oče, dedek in pradedek Franc Mori, ki je svojo pot začel 19. novembra leta 1922 na kmetiji Juvan na Ojstrici nad Dravogradom kot najstarejši sin. Bilo mu je dvanajst let, ko je moral zaradi smrti očeta prevzeti vsa dela na kmetiji ob številnih mlajših bratih in sestrah.

Na Ojstrici je poleg vsega dela Franc obiskoval osemletno narodno šolo, pred vrati pa je že bila vojna. Tudi iz še tako skritih kottičkov naše domovine so bili ljudje zajeti, tako je moral tudi pokojni v nemško ujetništvo in bil je mobiliziran v nemško vojsko ter poslan na rusko fronto na Krim.

Po koncu vojne se je življenje postavilo v stare tirnice, Franc je spoznal Karolino Očko in leta 1948 sta se poročila. Rodili so se jima Danica, Jurij, Karolina in Leopold, a Juriju ni bilo usojeno živeti več kot nekaj mesecev.

Franc si je želel pridobiti poklic gozdarja, v Kromberku je opravil nižjo gozdarsko šolo, prav tako ob delu je leta 1956 opravil strokovni izpit iz gozdarske stroke v Mariboru. Delovno oziroma službeno pot je začel že pred vojno pri Olgí Kočič v Dravogradu, nato je do aretacije delal v podjetju Siemens Dravograd, po vrnitvi pa je delal najprej v Lesnem industrijskem podjetju Dravograd, po končanem šolanju pa je kot gozdar v vseh organizacijskih oblikah; njegov okoliš se je raztezal od Dravograda do Bistre in Ludranskega vrha. Nazadnje je delal na Gozdarstvu na Ravnah v obratu za kooperacijo. Veliko veselja je imel z vzgojo sadnega drevja.

Skoraj natanko pred tridesetimi leti se je upokojil in začel uživati v svoji hiši na Prevaljah, katero sta si zgradila z ženo. Ob njem so bili že dolgo vnuki, pet vnukov ga je kasneje obdarilo še s štirimi pravnuki.

Z boleznijo se je prvič resneje srečal leta 1989, a precej let je mirno preživel tudi zatem, veselil se je vsake pomladi, opazoval rast drevja in razcvet narave.

Za vsakega pa pride čas, ko je le še slovo, tudi pokojni Franc je odšel, za njim pa ostaja njegova velika družina.

DALJAVE SO POKLICALE GA K SEBI
IN ZASTRLE KAKOR SENCA LUČ.
GLEDAM IN POSLUŠAM:
SAMO DREVO ŠEPEČE Z VETROM
KO DAVNI ČAR - OTOŽEN SPEV ZVONA
MED SKALE LEGA.
IN KLIČEM TE NOCOJ:
POVRNI SE, Z MENOJ OSTANI, DOBER,
TIH.
LE STISK DLANI IZ MRTVIH DNI ROKE
MI SKLEPA.

Vinku Gosniku v slovo

Nov dan se je rojeval v novo pomlad. Veter je zavel čez polja in travnike in s seboj prinašal vonj mladega letnega časa. Narava se je prebujala in vzbrstela v pričakovanju novega življenja, ki se je rojevalo. Rojevalo v pomlad, a nekomu jemalo slovo.

V mariborski bolnišnici je 3. aprila pojemal plamen na svečki življenja Vinku Gosniku z Vrat in popoldne dokončno utrnil.

Bolezen je premagala telo, vse dobre misli in neizmerno voljo po življenju. Vinko je za vedno izgubil boj, ki ga je bojeval kar nekaj let. Nevidna roka je zatisnila njegove oči, senca smrti je legla na njegov obraz in za vedno utrnila solzo z njegovega lica. Odšel je v večnost tega lepega aprilskega dne in s seboj odnesel vse tisto, za kar je živel. Le bolečina v srcih in praznina v njegovem domu sta ostali. In spomin, ki kot drobna lučka tli v vseh naših srcih, zlasti v srcih tistih, ki so z njim živeli in ga imeli radi.

Vinko, hvala ti, da smo smeli s teboj deliti življenje! Sprejmi zahvalo od vseh nas, s katerimi si se rad družil in delil marsikatero urico v smeihu in dobri volji.

Le droben cvet pokriva tvojo gomilo in lučka ti gori v pozdrav.

Hvala vsem, ki ga s tem pozdravite in ga nosite v mislih in srcu.

**Ko ti navček je zapel v slovo,
takrat solzo utrnilo je oko,
naj bosta mir in večnosti pokoj s teboj
in angelski zbor ti večno pesem poj!**

Valentin Štavdeker - Folt

1933-2010

10. februarja leta 1933 je ugledal luč sveta pri Mavcu na Suhem vrhu, na kmetiji, katero so imeli starši v najemu. Devet otrok se jim je rodilo, Valentin je bil šesti po vrsti. V rani mladosti, ko je bil star komaj trinajst let, jim je umrla mama, in kakor so bili že navajeni, je bilo treba poprijeti za vsako delo. Na otrocih je bilo le še veliko več bremena, saj si je oče z drugo življenjsko sopotnico ustvaril novo družino.

Odraščanje je bilo še toliko težje, ko je vihrala druga svetovna vojna, ki je prinesla veliko strahu in negotovosti, odnesla pa vse druge dobrine. Da so lažje preživeli, so služili pri drugih kmetih, tudi Folti je dneve preživel ob delu na sosednji kmetiji.

Pri Žirovniku si je našel svojo ljubezen in življenjsko sopotnico Milko, a je moral kot vojak odslužiti domovini, in cvet njune ljubezni je zato čakal na vrnitev. V tem času se jima je rodila prva hčerka Zala, katere pa sam ni nikoli videl, saj je umrla, stara komaj pet mesecev.

Po vrnitvi od vojakov, po vrnitvi med svoje in k svoji najdražji je življenje steklo, lahko rečemo, znova. Rodila sta se jima sinova Zdravko in Marjan. Presrečna sta junija 1959 stopila pred oltar in si pred bogom obljubila zvestobo, nato sta prišla še hčerka Milena in sin Ludvik.

Družina je postala kar številčna, zato je ata Folt poleg rednega »šihta« poprijel za razna dela, kar pa mu ni bilo nikoli težko. Najraje in največ je delal v gozdu. Z motorno žago, ki takrat še ni bila pri vsaki hiši, je bil poznan in dobrodošel delavec pri vsaki kmetiji v bližnji in daljni okolici.

Da bi njuna družina lažje in lepše živela, sta z ženo kupila Kušerjevo bajto, pet let zatem pa sta se odločila zgraditi novo hišo, kar jima je zavoljo pridonosti in z veliko odrekanja tudi uspelo.

Prišlo je obdobje, ko je življenje steklo še hitreje, prišli so prvi vnuki, katerih se je nadvse razveselil. Leta 1988 se je upokojil, a dela s tem ni odložil, otrokom je pomagal pri gradnji njihovih domov, ob koncu vsakega dela je bil zelo vesel in ponosen na opravljeno. Vesel je bil tudi trenutkov, ko je romal skupaj z Žirovnikovimi; obiskali so Lurd, Rim in druge romarske poti.

V teh trenutkih se je spominjal tudi svojih

dragih, od katerih se je moral posloviti; od brata Franca, ki se ni vrnil iz vojne, očeta, ki ga je pokopal leta 74, pa na pokojnega brata Jožeta in pokojno sestro Malko.

Jesen življenja, ki prinaša mir in uživanje ustvarjenega, pa njemu na žalost ni postregla z dobrim zdravjem. Jeseni leta 2001 so se začele poti v bolnišnico Slovenj Gradec in v Ljubljano. Z voljo in zdravniško pomočjo si je zdravje spet nekoliko povrnil, a iz leta v leto je po malem slabel in vedno težje se je boril za prihodnost.

Ponosen in vesel je bil rojstev pravnikice Tinkare in pravnika Žige. Ko se je bližal čas okroglega jubileja, petdesete obletnice skupnega življenja, je sam rekel: »Redki učakajo tak dogodek, naredili bomo zlato poroko,« in pred slabim letom je zbral še toliko moči, da je ženi po petdesetih letih zakonskega življenja znova obljubil zvestobo pred Bogom. Zdravje pa mu je vse bolj obračalo hrbet, in to pomlad njegovo plemenito srce ni več zdržalo teže, s katero je nanj pritiskala bolezen. Zaspal je v večnost, miren in hvaležen, ponosen in srečen; 30 aprila 2010.

ZAHVALA

ob boleči izgubi našega dragega očeta, moža, dedka in pradedka Valentina Štavdekerja, Kušarjevega Foltna iz Strojne.

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so ga spremljali na zadnji poti, mu darovali vence, cvetje, sveče in svete maše. Hvala vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih žalosti in nam izrazili pisno in ustno sožalje.

Zahvaljujemo se gospodu župniku Alojzu Beku za opravljen obred, cerkvenemu pevskeemu zboru, pevski skupini Ajda, g. Marku Kavtičniku za izrečene ganljive besede slovesa in odigrano Tišino. Iskrena hvala g. Aljoši Kameniku za opravljene pogrebne storitve in cerkvenemu ključarju g. Jožetu Kobovcu za zvonjenje v cerkvi sv. Urha.

Posebna hvala osebju Internega oddelka bolnišnice Slovenj Gradec za zdravljenje in lajšanje bolečin v zadnjih trenutkih njegovega življenja.

Hvala vsem, ki postojite ob njegovem grobu in mu prižgete svečo.

Žalujoci: žena Ljudmila, hčerka Milena z družino, sinovi Zdravko, Marjan in Ludvik z družinami in ostalo sorodstvo

Ivana Ramšak

1931–2010

**Križemsvet gredo stopinje,
križemsvet gazi po snegu.
Ena izmed njih je moja,
nanjo pada, pada sneg.**

Kovič

Življenjska zgodba Ivane Ramšak se je začela 20. avgusta 1931 pri Kluku v Otiškem Vrhu. V kmečki družini s petimi otroki se je razbrstel čas njenega otroštva, ki ga je zasenčila rana smrt njenega očeta. Okrog Klukove in pozneje Coflove domačije, kamor se je družina preselila, Ivana pri rosnih sedmih letih, so rajali njeni otroško mladostni dnevi, dokler jih ni pogoltnil čas. Verjamem, da je še dolgo v zrelih letih v njenem spominu plapolal topel plamenček domačega štedilnika in dajal prijetno toploto njenemu domu.

Bilo je skromno življenje, a bila je mladost, le da se vedno prepozno zavemo njene sreče.

Najbrž pa ni pozabila svojega prvega delovnega dne v Tekstilni tovarni v Otiškem Vrhu, kjer se je za nekaj časa zaposlila, da bi bilo življenje lažje in da bi se lahko njena mlajša sestra šolala. Zares nikoli pa se ni postaral njen spomin na dan, ko ji je zatrepetalo srce ob pogledu na Stanka iz Sv. Danijela. V prsih je zadržetela ljubezen, ko je spoznala, da je tudi njemu do cvetenja v njenem zaljubljenem vzcvetelem srcu.

Verjamem, da je tisti lepi dan v letu 1963 njun »Hočem« pazljivo nalepila v svoje srce kakor v album z najdražjimi slikami. Tedaj so bila zanju skupna leta še nepopisan list, na katerega pa je življenje pisalo bolj ali manj prijazne besede spoznanj. Takrat sta bila še drug drugemu kot beli lokvanj na vodi, ki sega globoko pod gladino. Z leti sta se spoznavala vse bolje, a kaj, ko se je mož komaj po devetih letih skupnega življenja poslovil za vedno. Rana za njim se ni nikoli povsem zacelila, pod krasto je še kar naprej krvavela in Bog ve kolikokrat se je odtlej njen dragi kopal v solzah njenih oči.

Na kmetiji pri Miklavu je ostala sama s tremi deklicami Marijo, Silvo in Sonjo, ki sta jih z možem sprejela kot božji dar, ki naj bo v življenju v čast, njima pa v ponos in srečo. Na njih licih je poljubljala svojo mladost. Hčerkam je bila dobra mati, kakor pušeljc jih je pritiskala na svoje srce in jih grela, grela.

Zdi se, da je bil njen predpasnik dovolj širok za vse njihove želje in potrebe.

Ob moževi hudi boleznii in nato ob njegovem slovesu se je morala sama spoprijeti z vsem delom na kmetiji v Sv. Danijelu. S pomočjo sosedov in drugih dobrih ljudi je zmogla še naprej uspešno gospodariti. Od Miklava so njeni spomini na setev in žetev, na spravilo sena, na okopavanje njiv, na opravila z živino, pa tudi spomini, zaradi katerih bi oživela od radostne zavzetosti. Nikjer ni bil zanjo svet njiv in polj tako lep kot pri Miklavu. Nikjer ni žito tako prijazno valovilo, kot v bližini njenega doma, in zanjo ni bilo slajšega petja ptic kot v Sv. Danijelu. V naše spomine prihaja z njiv, na čevljih še nosi prst, na dlaneh so še vidni sledovi motike. Spoštljivo odkrivamo njen ljubeznivi odnos do zemlje, odrekanju in trpljenju navkljub.

Z ljubeznijo je pričemala k sebi tudi svojih šest vnukov in pravnukinj ter jih ljubila s tisto ljubeznijo, ki ne terja razlogov, temveč preprosto JE. Nesebična. Za vse svoje je imela nesebično srce, ki je ljubilo vse in vsakogar.

Pesem je srce, če ga imaš, je zapisal mlad pesnik. Imel je srce in je pel. Tudi njej je Bog dal dar petja, s katerim je v dravograjski cerkvi slavila Njega in razveseljevala poslušalce. Njen glas ni prihajal le iz grla, ampak iz srca, iz ljubezni, podobno kot pride dan od sonca.

Ob njeni prijaznosti so imeli ljudje smehljaj na licih, njena dobra volja jih je sproščala, zato se ni čuditi, da je bila velikokrat družica na porokah.

Zelo pa ji je bilo pri srcu tudi pletenje. Pod njenimi spretnimi in potrpežljivimi prsti so nastajale prave male umetnine. Res je bilo zanjo pletenje nekakšen majhen angelček veselja.

Pred nekaj tedni pa je hudo zbolela in v torek je na vrata njene sobe v Domu starostnikov v Črnečah potrkala roka črne neveste. Po božje plačilo je odšla njena duša. Po nareku usode je kot snežinka zdrsnila z drevesa življenja.

Zavarovanje z vidika premoženjskega svetovalca

Bernarda Dretnik,
Samostojna premoženjska svetovalka

V nekaj letih samostojnega podjetništva na finančnem področju sem spoznala veliko različnih ponudnikov, ponudb, različnih svetovalcev in seveda strank. Zanimivo je, da se vsi strinjamo, da je potrebno premoženje zavarovati. Glavnina se zaveda, da je najpomembnejše, da zavarujemo ustvarjalca premoženja, torej vsakega izmed nas, ki ustvarjamo dohodek. Pa kljub temu se v naših pisarnah vsak dan oglasi vse več zavarovanih strank, ki so izjemno nezadovoljne z zavarovanji, predvsem pa s tistimi, ki so jim zavarovanje sklenili. Na to opozarja tudi Zveza potrošnikov Slovenije.

Kaj so torej slabosti in prednosti zavarovanja?

Glavnina zavarovalnih agentov je usmerjena v prodajo različnih ponudb, ne v svetovanje. Zakon danes jasno opredeljuje, da mora zavarovalni agent, preden ponudi kakršenkoli produkt, potencialni stranki opredeliti potrebe in želje kot tudi razloge za nasvete. Tako bi marsikateri stranki zaradi prevelikega števila že sklenjenih ponudb morali odsvetovati sklenitev še enega zavarovanja, ki je ravno v tem trenutku "najbolj" ugodno. Stranke namreč največkrat ne vedo, da je na zavarovalni polici najdražji strošek strošek sklenitve zavarovalne ponudbe. Torej, če sklepaš 5 različnih ponudb, petkrat plačaš sklepalne stroške. Zakaj torej ne bi osnovne ponudbe spremenil, po svoje oblikoval? No, tu se pojavi druga težava. Večina zavarovalnih ponudb je zelo težko prilagajati, vsi pa vemo, da so edina stalnica v življenju spremembe. Ko študent sklene zavarovanje in še nima družine, ne potrebuje zavarovalne vsote za riziko smrti, kadar pa ima družino, pa z njo zaščiti svoje družinske člane. Če imamo

kakršnekoli dolgove, je dobro, da jih sami poravnamo. Zato je potrebno zavarovalne vsote prilagajati. Ponudbam je zahtevno slediti, kadar pa se obrneš na tistega, ki je ponudbo pred leti sklenil, pa morda že ne dela več. Na trgu sem spoznala tudi veliko zelo dobrih svetovalcev in agentov, ki res z ljubeznijo opravljajo svoj poklic, zgoraj navedena dejstva pa mečejo slabo luč največkrat na vse.

Odgovornost za svojo varnost in za svoje premoženje nosi posameznik sam. Kako bi lahko učitelj sebi sam predpisal zdravila, če nima za to ustreznega znanja? Zdravnik pa največkrat nima časa in ustreznega znanja, da bi natančno pregledal splošne pogoje ponudb. Zaupa torej tistemu, ki mu ponudbo predstavlja. Zakonodajca določa pravila, etika pa ni natančno določena. Nikomur namreč ne moreš predpisati, da naj bo pošten. Dolžnost vsakega svetovalca, ki želi strankam dolgoročno svetovati, je, da se pred trženjem natančno pozanima o slabostih in prednostih vsake ponudbe in jih strankam tudi predstavi po načelu: "Svetuj drugim, kot bi želel, da drugi svetujejo tebi."

»Odločite se za lepši jutri.«

TURISTIČNO ZAVAROVANJE Z ASISTENCO V TUJINI

Rešitev
počitniških zapletov
na klic

**AKCIJSKA
PONUDBA!**

Letna turistična zavarovanja

080 19 20
www.ZavarovalnicaMaribor.si

ZM
ZAVAROVALNICA MARIBOR

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

Koroška, dežela gozdov

**Kdor gradi z lesom,
skrbi za okolje**

Nov proizvod skupine GG Slovenj Gradec leseni nadstreški za smetnjake. Izdelani so iz smrekovega lesa, enostavni za montažo, estetskega videza. Lesene nadstreške za smetnjake je možno kupiti v trgovinah Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, v trgovini Les v Slovenj Gradcu, ali jih naročiti preko podjetja GLI, d. o. o.

Cena nadstreška:

200 EUR + DDV

Kontakt: GLI, d. o. o.
tel: 02 88 39 504
GSM: 031 687 977
e-pošta: gli@gg-sg.si

Trgovina: SLOVENJ GRADEC
Cesta na Štibus 1
tel: 02 88 21 620

GLI d.o.o.

Gozdno lesni inženiring

Viharnik

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
Vorančev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

telefon: 02 88 39 480

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor:

Silvo Pitržnik

Glavna in odgovorna urednica:

Ida Robnik

Uredniški odbor:

Ida Robnik, Brane Širnik, Gorazd Mlinšek,
Jože Potočnik, Marta Krejan, Franc Jurač

Lektorica:

Marta Krejan, prof.

Naslovnica:

Gorazd Mlinšek

Oblikovanje in grafična priprava:

Unigraf - Igor Senekovič, s. p., Prevalje

Tisk:

ZIP center, d.o.o., Ravne na Koroškem

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je Viharnik proizvod informativnega značaja (tč. tarifne številke 3).

Lesarijada 2010

Ivan Škodnik, univ. dipl. inž. les.

Šolski center Slovenj Gradec oz. Srednja gostinsko turistična in lesarska šola je v mesecu aprilu organizirala kar dve prireditvi, in sicer predtekmovanje mladih lesarjev za evropsko tekmovanje (EuroSkills – olimpijada poklicev) in Lesarijado 2010.

Tekmovanje na Lesarijadi je potekalo v petih disciplinah: mali nogomet, odbojka, fotografski natečaj na temo »gozd«, montaža lesenih nadstreškov za smetnjake in tekmovanje v ročni obdelavi lesa. Razen v fotografskem natečaju so naši dijaki osvojili vsa prva mesta in tako skupno dosegli 1. mesto.

Zelo smo zadovoljni z uspehi naših dijakov. Naš dijak je na predtekmovanju za evropsko olimpijado zasedel 2. mesto in se tako uvrstil v reprezentanco, ki bo konec leta 2010 tekmovala na Portugalskem. Drugi naši tekmovalci pa so bili odlični v ročni obdelavi lesa.

Pred pričetkom tekmovanj so se vse ekipe zbrale pred športno dvorano Slovenj Gradec

Tekmovanje v ročni obdelavi lesa je potekalo v učnih delavnicah Srednje lesarske šole v Slovenj Gradcu

V konkurenci 33 dijakov iz vseh slovenskih lesarskih šol so se vsi trije člani ekipe uvrstili med prvih pet, in sicer so dosegli prvo, drugo in peto mesto ter zmagali kot ekipa. Tako dobrih rezultatov do sedaj ni dosegla še nobena šola v vseh 16-ih letih, odkar te Lesarijade potekajo.

V hitrosti montaže nadstreškov za smetnjake so se dijaki pomerili v centru mesta Slovenj Gradec

Prireditve so popestrili gozdarji GG Slovenj Gradec; na prizorišču v mestu, kjer je potekalo tekmovanje, sta Peter Tasič in Kristijan Knez pripravljala »friko« za udeležence tekmovanja in mimoidoče.